

APSTIPRINU

Arnis Cimdars
Centrālās vēlēšanu komisijas
priekšsēdētājs
2015. gada 29. jūnijā

Centrālās vēlēšanu komisijas publiskais pārskats 2014

Rīga 2015

SATURS

1. Pamatinformācija.....	3
1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads.....	3
1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga.....	3
1.3. Vēlēšanu komisijas	4
2. Pārskata gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu.....	4
2.1. 2014.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas.....	4
2.2. 12.Saeimas vēlēšanas.....	8
2.3. Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas.....	14
2.4. Eiropas pilsoņu iniciatīvas.....	15
2.5. Projekts “Par vēlēšanu tiesību realizēšanu personām ar invaliditāti”.....	16
2.6. Dalība starptautiskās konferencēs un semināros.....	17
2.7. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie novērotāji.....	23
2.8. Pieredzes apmaiņas vizītes.....	25
3. Budžeta informācija.....	27
3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2014. gadā (eiro).....	27
4. Personāls.....	28
4.1. Amatpersonas/darbinieki.....	28
4.2. Darbinieku nostrādāto gadu skaits Centrālajā vēlēšanu komisijā.....	29
4.3. Darbinieku izglītība.....	29
5. Sadarbība ar sabiedrību.....	30
5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai.....	30
5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai	33
5.2.1. Vēlētāju attieksmju pētījums 2014. Eiropas Parlamenta vēlēšanas.....	33
5.2.2. Balss glabāšanā 2014.....	37
5.2.3. Vēlētāju attieksmju pētījums 2014. Saeimas vēlēšanas.....	39
6. Plāni nākamajam gadam.....	45
6.1. 2015.gada prioritātes.....	45
6.2. Starptautiskie projekti 2015.gadā.....	46

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads

Centrālā vēlēšanu komisija ir vēlēta un neatkarīga valsts institūcija, kuras pienākumos ietilpst Saeimas vēlēšanu, Eiropas Parlamenta vēlēšanu, tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un pašvaldību vēlēšanu sagatavošana un vadīšana.

Centrālās vēlēšanu komisijas darbību regulē likums "Par Centrālo vēlēšanu komisiju", kā arī Saeimas vēlēšanu likums, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likums, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likums, likums "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" un Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likums.

Pirmā Centrālā vēlēšanu komisija pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas tika izveidota 1992.gada 8.decembrī, tomēr par Centrālās vēlēšanu komisijas dibināšanas dienu var uzskatīt arī 1922.gada 20.jūliju, kad par Centrālās vēlēšanu komisijas izveidošanu 1.Saeimas vēlēšanu vadīšanai un sarīkošanai "Valdības Vēstnesī" paziņoja tā laika parlaments — Satversmes Sapulce.

Atbilstīgi likumam „Par Centrālo vēlēšanu komisiju” Saeima ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc tās sanākšanas izveido Centrālo vēlēšanu komisiju kā pastāvīgi darbojošos valsts institūciju. 2014.gada 4.oktobrī notika 12.Saeimas vēlēšanas, un jauno Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvu 12.Saeima ievēlēja 2015.gada 12.martā.

1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga

Nozīmīgākie Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumi ir:

- nodrošināt Saeimas vēlēšanu likuma, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma un likuma "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" vienveidīgu un pareizu piemērošanu un kontrolēt šo likumu precīzu izpildi;
- informēt un izglītēt vēlētājus un Latvijas iedzīvotājus par vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu kārtību un norisi;
- reģistrēt parakstu vākšanai iniciatīvas grupu iesniegtos likumprojektus vai Satversmes grozījumu projektus;
- pieņemt lēmumus, izdot rīkojumus un instrukcijas vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu sagatavošanai un norisei;
- pārbaudīt par Eiropas pilsoņu iniciatīvām savākto Latvijas pilsoņu atbalsta paziņojumu skaitu, konstatēt un apliecināt derīgo paziņojumu skaitu;
- noteikt valsts piešķirto naudas līdzekļu sadalījumu republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijām, vēlēšanu iecirkņu komisijām ārvalstīs;
- koordinēt un vadīt pašvaldību vēlēšanu komisiju darbu, pārraudzīt vēlēšanu iecirkņu komisiju darbu;
- izglītēt pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļus;
- sagatavot un iesniegt priekšlikumus vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu normatīvo aktu pilnveidošanai;
- apkopot un publicēt vēlēšanu un tautas nobalsošanas iznākumus;
- izskatīt saņemtās sūdzības par vēlēšanu, tautas nobalsošanu, likuma ierosināšanu sagatavošanu un norisi;

- izskatīt un atcelt nelikumīgus citu vēlēšanu komisiju lēmumus.

1.3. Vēlēšanu komisijas

Centrālās vēlēšanu komisijas pienākums ir pārraudzīt visu vēlēšanu komisiju izveidošanu. Latvijā 2014.gadā bija 119 vietējās vēlēšanu komisijas – deviņas republikas pilsētu vēlēšanu komisijas un 110 novadu vēlēšanu komisijas.

Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijas ir vēlētas un pastāvīgas pašvaldību institūcijas, ko reizi četros gados pēc pašvaldību vēlēšanām ievēlē attiecīgā republikas pilsētas dome vai novada dome. Pašvaldības vēlēšanu komisijā var būt no 7 līdz 15 vēlēšanu komisijas locekļiem, kuri no sava vidus ievēlē komisijas priekšsēdētāju un sekretāru.

Saeimas vēlēšanās, Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tautas nobalsošanās un parakstu vākšanās vietējās vēlēšanu komisijas finansē no valsts budžeta, savukārt pašvaldību vēlēšanās tās finansē attiecīgā dome.

Pirms vēlēšanām un tautas nobalsošanas pašvaldību vēlēšanu komisijas izveido vēlēšanu iecirkņu komisijas septiņu locekļu sastāvā. Centrālā vēlēšanu komisija, sadarbojoties ar Ārlietu ministriju, izveido vēlēšanu iecirkņu komisijas ārvalstīs, katru trīs līdz septiņu locekļu sastāvā.

Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju, kā arī vēlēšanu iecirkņu komisiju izveidošana un darbība noteikta Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā. Tāpat vēlēšanu komisiju pienākumi noteikti arī Saeimas vēlēšanu likumā, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā, likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, kā arī Centrālās vēlēšanu komisijas instrukcijās.

2. PĀRSKATA GADA GALVENĀS PRIORITĀTES UN INFORMĀCIJA PAR TO ĪSTENOŠANU

2.1. 2014.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas

2014.gada 24.maijā Latvijā notika kārtējās Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Tajās Latvija bija viens vēlēšanu apgabals, no kura Eiropas Parlamentā bija jāievēl astoņi deputāti. Eiropas Parlamenta vēlēšanu sarīkošanu un norisi atbilstoši likumam “Par Centrālo vēlēšanu komisiju” un Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumam sagatavoja un vadīja Centrālā vēlēšanu komisija. Vēlēšanas nodrošināja deviņas republikas pilsētu un 110 novadu vēlēšanu komisijas, vēlēšanās darbojās 952 vēlēšanu iecirkņi.

Gatavojoties Eiropas Parlamenta vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija izstrādāja un pieņēma sešas instrukcijas, kurās noteica kārtību, kādā iesniedzami deputātu kandidātu saraksti, organizējams vēlēšanu iecirkņu darbs, balsošana stacionārās ārstniecības iestādēs un ieslodzījuma vietās, sarīkojama balsošana pa pastu no ārvalstīm un nodrošināma balsu skaitīšana.

Tiesības iesniegt deputātu kandidātu sarakstus Eiropas Parlamenta vēlēšanām bija likumā noteiktā kārtībā reģistrētām politiskajām partijām un politisko partiju apvienībām. Deputātu kandidātu sarakstus Centrālā vēlēšanu komisija pieņēma no 2014.gada 5.marta līdz 20.martam. Viena nosaukuma kandidātu sarakstā drīkstēja iekļaut divreiz vairāk kandidātu nekā Eiropas Parlamentā no Latvijas ievēlamais deputātu skaits, t.i., līdz 16 deputātu kandidātiem.

Piesakot kandidātu sarakstu, Centrālās vēlēšanu komisijas depoziņa kontā bija jāiemaksā drošības nauda 1400 eiro apmēra. Pēc vēlēšanām drošības nauda tika atmaksāta, ja kandidātu saraksts vēlēšanās ieguva vismaz vienu Eiropas Parlamenta deputāta vietu. Savukārt pārējo kandidātu sarakstu iemaksāto drošības naudu Centrālā vēlēšanu komisija pārskaitīja valsts budžetā.

Noteiktajā termiņā kandidātu sarakstus Eiropas Parlamenta vēlēšanām iesniedza 14 partijas un partiju apvienības, kopā piesakot 171 deputātu kandidātu. Septiņos kandidātu sarakstos tika pieteikts lielākais iespējamais kandidātu skaits – 16. Mazākais kandidātu skaits, kas pieteikts vienā sarakstā, bija seši. Salīdzinājumam iepriekšējās – 2009.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās – tika reģistrēti 17 kandidātu saraksti un 186 deputātu kandidāti.

Pēc reģistrēšanas Centrālā vēlēšanu komisija kandidātu sarakstus nosūtīja pārbaudēm Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei un Iekšlietu ministrijas Informācijas centram. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde sniedza atzinumus, vai vēlēšanām reģistrētie deputātu kandidāti ir Latvijas vai citas ES dalībvalsts pilsoņi, kuri vēlēšanu dienā būs sasnieguši vismaz 21 gada vecumu. Savukārt Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs pārbaudīja deputātu kandidātu sodāmību.

Vēlēšanām kvalificējās visi iesniegtie kandidātu saraksti un 170 kandidāti. Vienu pieteikto kandidātu kā neatbilstošu Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma prasībām Centrālā vēlēšanu komisija no kandidātu saraksta svītvoja. Pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sniegtās informācijas šis kandidāts nebija tiesīgs balotēties vēlēšanās, jo viņam nebija ne Latvijas, ne citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonības.

Centrālās vēlēšanu komisijas apkopotā statistika liecina, ka no visiem 2014.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām reģistrētajiem kandidātiem divas trešdaļas jeb 64,7 procenti kandidātu bija vīrieši, bet 35,3 procenti - sievietes. Deputātu kandidātu vidējais vecums vēlēšanu dienā bija 45,8 gadi. Vecākajam deputātu kandidātam bija 78 gadi, bet jaunākajam – 22 gadi. 93,5 procentiem deputātu kandidātu bija augstākā izglītība, bet 6,5 procentiem – vidējā izglītība.

Gandrīz divas trešdaļas jeb 58,8 procenti vēlēšanām reģistrēto deputātu kandidātu bija norādījuši, ka dzīvo Rīgā, savukārt diviem kandidātiem bez Latvijas pilsonības bija arī Amerikas Savienoto Valstu un Austrālijas pilsonība. Lai gan tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās bija arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, kuri uzturējās Latvijā, šādi 2014.gada vēlēšanām citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi nekandidēja.

Ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām reģistrētajiem deputātu kandidātu sarakstiem, priekšvēlēšanu programmām, ziņām par kandidātiem un statistiku iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē, adresē <http://ep2014.cvk.lv/saraksti>.

Savukārt 2014.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu sarakstos bija iekļauti 1 472 478 balsstiesīgi pilsoņi, no kuriem vēlēšanās piedalījās 445 225 jeb 30,24 procenti. No tiem 2888 vēlētajiem izmantoja iespēju balsot pa pastu no ārvalstīm.

Tiesības piedalīties Eiropas Parlamenta vēlēšanās Latvijā bija arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, kuri bija reģistrēti Latvijas Iedzīvotāju reģistrā un Latvijas Vēlētāju reģistrā. Lai izmantotu vēlēšanu tiesības Latvijā, šiem pilsoņiem bija jāiesniedz attiecīgs pieteikums Centrālajā vēlēšanu komisijā. Balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās Latvijā pieteicās 326 citu ES dalībvalstu pilsoņi no 23 Eiropas Savienības valstīm. No tiem visvairāk bija Lietuvas pilsoņu – 124, Vācijas pilsoņu – 60 un Igaunijas pilsoņu – 35. Tāpat vēlēšanās Latvijā reģistrējās arī Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas, Čehijas, Dānijas, Francijas, Grieķijas, Horvātijas, Itālijas, Īrijas, Lielbritānijas, Nīderlandes, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Ungārijas, Slovākijas, Somijas, Spānijas un Zviedrijas vēlētajiem.

ES dalībvalsts	2014.gada EP vēlēšanās Latvijā reģistrētie pilsoņi
Austrija	1
Beļģija	4
Bulgārija	8
Čehija	1
Dānija	11
Francija	6
Grieķija	1
Horvātija	1
Igaunija	35
Itālija	9
Īrija	2
Lielbritānija	15
Lietuva	124
Nīderlande	5
Polija	18
Portugāle	3
Rumānija	2
Ungārija	1
Slovākija	2
Somija	6
Spānija	3
Vācija	60
Zviedrija	8
KOPĀ	326

Eiropas Parlamenta vēlēšanās vēlētāju uzskaitē lieto Vēlētāju reģistru, kuru uztur un kurā iekļautās ziņas apstrādā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Sākotnēji balsstiesīgie pilsoņi tiek iekļauti iecirknī, kas atbilst viņu reģistrētajai dzīves vietai vēlētāju sarakstu izveidošanas dienā. Savukārt līdz divdesmit piektajai dienai pirms vēlēšanām vēlētajiem var iecirkni mainīt, izvēloties balsošanai jebkuru citu iecirkni Latvijā. 2014.gada vēlēšanās iecirkņa maiņu varēja pieteikt klātienē – jebkuras pašvaldības

dzīvesvietas deklarēšanas vietā vai arī internetā, vienotajā valsts un pašvaldību pakalpojumu portālā Latvija.lv, kur bija pieejams iecirkņa maiņas e-pakalpojums. Šajās vēlēšanās iecirkņa maiņas e-pakalpojums pirmo reizi tika nodrošināts visu iecirkņa maiņas laiku – no Vēlētāju reģistra izveidošanas brīža, septiņdesmitās dienas pirms vēlēšanām, līdz divdesmit piektajai dienai pirms vēlēšanām. Pavisam iespēju mainīt iecirkni šajā laikā izmantoja 7533 vēlētāji, no tiem lielākā daļa – 5937 jeb 79 procenti vēlētāju iecirkni mainīja elektroniski, bet 1596 jeb 21 procents – klātienē, pašvaldības dzīvesvietas deklarēšanas vietās.

Vienlaikus 2014.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās vēlētājiem pirmo reizi tika nodrošināta iespēja elektroniski pieteikties balsošanai pa pastu no ārvalstīm. Šo iespēju izmantoja 595 vēlētāji jeb 20,6 procenti no vēlētājiem, kuri balsoja ārvalstīs.

Lai informētu, kurā iecirknī vēlētājs reģistrēts, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde katram vēlētājam uz deklarētās dzīvesvietas adresi Latvijā pa pastu nosūtīja paziņojumu par vēlēšanām. Ja kādu iemeslu dēļ paziņojums netika saņemts noskaidrot, kurā iecirknī jābalso, vēlētāji varēja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes tīmekļa vietnē. Tāpat izziņas no Vēlētāju reģistra trīs mēnešus – no marta līdz jūnijam – sniedza Centrālās vēlēšanu komisijas uzziņu tālrunis.

Atbilstoši Eiropas Parlamenta vēlēšanu nosacījumiem arī tie Latvijas pilsoņi, kuri vēlēšanu laikā uzturējās kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm, varēja izmantot tiesības balsot par attiecīgās dalībvalsts kandidātu sarakstiem. Saskaņā ar vēlēšanu nosacījumiem, kas kopīgi visām Eiropas Savienības dalībvalstīm, lai nodrošinātu principu „viens vēlētājs – viena balss”, pilsoņi, kuri pieteicās balsot kādā citā Eiropas Savienības dalībvalstī, ir svītrojami no Latvijas vēlētāju sarakstiem.

Ziņas par Latvijas pilsoņu iekļaušanu citu Eiropas Savienības dalībvalstu vēlētāju sarakstos tika saņemtas no 22 valstīm. Pamatojoties uz šīm ziņām, Centrālā vēlēšanu komisija no Latvijas vēlētāju sarakstiem izsvītroja 1332 Latvijas pilsoņus, par kuriem Latvijas Vēlētāju reģistrā bija ziņas, ka šo vēlētāju dzīvesvieta ir ārvalstīs.

Vēlēšanu dienā vēlēšanu iecirkņi balsotājiem bija atvērti no pulksten 7.00 līdz 20.00. Trīs dienas pirms vēlēšanām dažas stundas dienā vēlētājiem tika nodrošināta iespēja nobalsot iepriekš. Iepriekšējā balsošanā piedalījās 100 755 jeb 6,84 procenti vēlētāju. Vēlētāji, kuri veselības stāvokļa dēļ nespēja nokļūt iecirknī, šo vēlētāju aprūpētāji, kā arī vēlētāji ieslodzījuma vietās vēlēšanu dienā varēja balsot savā atrašanās vietā. Šo iespēju izmantoja 12 198 jeb 0,83 procenti vēlētāju.

Balsu skaitīšana vēlēšanu iecirkņos sākās uzreiz pēc iecirkņu slēgšanas. Balsu skaitīšanai Centrālā vēlēšanu komisija sagatavoja un piedāvāja pašvaldību vēlēšanu komisijām izmantot elektronisko balsu skaitīšanas sistēmu, kas paredzēja vēlēšanu kastēs atrastās derīgās vēlēšanu zīmes skenēt un uzskaitīt tajās izdarītās atzīmes “+” un svītrojumus par kandidātiem.

2014.gada 24.maija Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultāti bija šādi:

Saraksta numurs	Saraksta nosaukums	Derīgās zīmes	Procenti	Vietas
1.	"Saskaņa" sociāldemokrātiskā partija	57863	13.04%	1

2.	Politiskā partija "Alternative"	16566	3.73%	0
3.	Latvijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija	1462	0.33%	0
4.	"Par prezidentālu republiku"	672	0.15%	0
5.	Latvijas Atdzimšanas partija	1252	0.28%	0
6.	Kristīgi demokrātiskā savienība	1453	0.33%	0
7.	"SUVERENITĀTE"	599	0.13%	0
8.	Latvijas Reģionu Apvienība	11035	2.49%	0
9.	Zaļo un Zemnieku savienība	36637	8.26%	1
10.	Latvijas Sociālistiskā partija	6817	1.54%	0
11.	Partija "VIENOTĪBA"	204979	46.19%	4
12.	"Latvijas Krievu savienība"	28303	6.38%	1
13.	"Latvijas attīstībai"	9421	2.12%	0
14.	Nacionālā apvienība "Visu Latvijai!"- "Tēvzemei un Brīvībai/LNNK"	63229	14.25%	1

Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultātus Centrālā vēlēšanu komisija apstiprināja 2014.gada 30.maijā. No 14 deputātu kandidātu sarakstiem, kas piedalījās vēlēšanās, pārstāvniecību Eiropas Parlamentā ieguva pieci saraksti. Eiropas Parlamenta vēlēšanās Latvijā netika novēroti tādi pārkāpumi, kas būtu varējuši ietekmēt vēlēšanu rezultātu, un vēlēšanu rezultāti netika apstrīdēti.

Vēlēšanās tika saņemtas 443 802 derīgas vēlēšanu aploksnes, kurās bija 440 288 derīgas vēlēšanu zīmes. No tām 366 537 jeb 83,25 procenti zīmju bija grozītas, tas ir tādas, kurās vēlētāji ar “+” bija atzīmējuši kandidātus, kuru ievēlēšanu viņi īpaši atbalsta vai svītrotājuši tos kandidātus, kuru ievēlēšanu neatbalsta. 73 751 jeb 16,75 procenti zīmju nebija grozītas. Vēl 1208 vēlētāji bija izvēlējušies vēlēšanās piedalīties, balsojot ar tukšu aploksni.

Pilnīgie 2014.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultāti publicēti Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē www.cvk.lv sadaļā “Vēlēšanas”, precīza saite uz šo informāciju: <http://ep2014.cvk.lv/>

2.2. 12.Saeimas vēlēšanas

2014.gada 4.oktobrī Latvijā notika kārtējās – 12. Saeimas – vēlēšanas, kuru sagatavošana un vadīšana ietilpa Centrālās vēlēšanu komisijas pārziņā. Vēlēšanu nodrošināšanā bija iesaistītas 110 novadu un 9 republikas pilsētu vēlēšanu komisijas un 1052 vēlēšanu iecirkņu komisijas un divas balsu skaitīšanas komisijas, kuras vēlēšanu rezultātu apkopošanai starptautisko operāciju rajonos Afganistānā un Centrālāfrikas Republikā iecēla Nacionālo bruņoto spēku komandiera pilnvarota persona. Latvijā darbojās 953 vēlēšanu iecirkņi, papildus Rīgā – arī īpaša vēlēšanu iecirkņa komisija, kas apkalpoja vēlētāju ieslodzījumu vietās. 98 vēlēšanu iecirkņi atradās 41 ārvalstī.

Gatavojoties vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija pieņēma divpadsmit instrukcijas, kurās noteica kārtību, kādā iesniedzami deputātu kandidātu saraksti, rīkojamas vēlēšanas iecirkņos Latvijā un ārvalstīs, ieslodzījuma vietās, uz kuģiem, karavīriem un zemessargiem, kuri pilda dienesta pienākumus starptautiskās operācijās. Tika izstrādātas

un pieņemtas arī instrukcijas par kārtību, kādā organizējama balsu skaitīšana, finansējamas vēlēšanu komisijas un vēlēšanu iecirkņu komisijas un vēlēšanu dienā kompensējami vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju ēdināšanas izdevumi. Atsevišķa instrukcija tika izstrādāta, lai noteiktu kārtību, kā organizējama balss nodošana glabāšanā.

Iespēja nodot balsi glabāšanā vēlētājiem bija trīs dienas pirms vēlēšanu dienas, un šāds balsošanas veids Saeimas vēlēšanās tika īstenots pirmo reizi. Parlamenta pieņemtie grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā paredzēja, ka vēlēšanu iecirkņi, kuros iespējams nodot balsi glabāšanā, iekārtojami republikas pilsētās un novados, kuros ir vismaz 7500 balsstiesīgo. Pašvaldībās, kurās ir vairāk nekā 20 000 vēlētāju, iecirkņi tika iekārtoti ar tādu aprēķinu, lai uz pilniem 20 000 vēlētāju būtu viens šāds iecirknis. Pienākums noteikt vēlēšanu iecirkņus, kuros var nodot balsi glabāšanā, bija republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijām. 12.Saeimas vēlēšanām pavisam tika izveidots 61 šāds iecirknis 39 pašvaldībās.

Pirms 2014.gada Saeimas vēlēšanām tika atcelts arī balsošanas aizliegums personām, kuras likumā noteiktā kārtībā atzītas par rīcības nespējīgām un noteikts, ka aizliegums kandidēt vēlēšanās turpmāk ir attiecināms tikai uz tām personām, kurām tiesa nodibinājusi aizgādnību. Tāpat tika noteikts, ka karavīri un zemessargi, kuri pilda dienesta pienākumus starptautiskajās operācijās, vēlēšanās var piedalīties šo operāciju rajonos, ja tur iespējams sarīkot vēlēšanas atbilstoši Saeimas vēlēšanu likuma nosacījumiem.

Gatavojoties vēlēšanām, Saeimas vēlēšanu likumā tika mainīts arī nosacījums, kādā deputātu kandidātiem jāapliecina valsts valodas prasme. Iepriekšējais nosacījums sniegt pašnovērtējumu par valsts valodas prasmi tika aizstāts ar prasību kandidātiem iesniegt rakstisku apliecinājumu, ka viņi prot valsts valodu tādā apjomā, kāds nepieciešams profesionālo pienākumu veikšanai. Grozījumi arī noteica, ka drošības nauda turpmāk atmaksājama tiem viena nosaukuma deputātu kandidātu sarakstiem, kuri vēlēšanās ieguvuši divus vai vairāk procentus no nodoto balsu kopskaita, un tiesības pieteikt balsošanu atrašanās vietā ir arī slimojošu personu aprūpētājiem, nevis tikai vēlētāju aprūpētājiem, kā tas bija līdz tam.

Savukārt, lai nodrošinātu to Latvijas pilsoņu vēlēšanu tiesības, kuru rīcībā bija tikai personas apliecība, bet nebija derīgas Latvijas pilsoņa pases, parlaments īsi pirms vēlēšanām, 2014.gada 14.jūlijā, atkārtoti grozīja Saeimas vēlēšanu likumu, Pārejas noteikumus paredzot, ka šie vēlētāji vēlēšanās var piedalīties, kopā ar personas apliecību uzrādot vēlētāja apliecību. Vēlētāja apliecības varēja saņemt bez maksas no 2014.gada 22.septembra līdz 3.oktobrim tajā Pilsonības un migrācijas pārvaldes teritoriālajā nodaļā, kur bija izsniegta vēlētāja personas apliecība.

Nepieciešamība pēc šāda pagaidu risinājuma bija saistīta ar parlamenta 2013.gada vasarā pieņemto lēmumu neatbalstīt Vēlētāju reģistra izmantošanu Saeimas vēlēšanās. Tomēr, ja 2013.gada vasarā, kad parlaments lēma par līdzšinējās vēlētāju reģistrācijas kārtības saglabāšanu, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem, valstī bija aptuveni 3000 vēlētāju, kuru rīcībā bija tikai personas apliecība, tad gada laikā šādu vēlētāju skaits būtiski pieauga, 2014.gada jūlijā sasniedzot jau 25 000.

Deputātu kandidātu sarakstu iesniegšana 12.Saeimas vēlēšanām notika no 2014.gada 16.jūlija līdz 5.augustam. Atbilstoši Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumam 12.Saeimā

no Rīgas vēlēšanu apgabala bija jāievēl 32 deputāti, no Vidzemes vēlēšanu apgabala – 26 deputāti, no Latgales vēlēšanu apgabala – 15, no Zemgales vēlēšanu apgabala – 14 deputāti, bet no Kurzemes vēlēšanu apgabala - 13 deputāti.

Pirmo reizi Saeimas vēlēšanās Centrālā vēlēšanu komisija nodrošināja iespēju partijām un partiju apvienībām deputātu kandidātu sarakstus sagatavot tiešsaistē internetā, īpaši kandidātu sarakstu sagatavošanas un iesniegšanas sistēmā. Tādējādi Centrālā vēlēšanu komisija varēja sekot līdzi sarakstu veidošanai un nepieciešamības gadījumā sniegt tehnisku atbalstu sarakstu sagatavotājiem. Izmantojot šo sistēmu, deputātu kandidāti no jebkuras vietas Latvijā vai pasaulē, kur bija pieejams internets, varēja norādīt saraksta iesniegšanai nepieciešamās ziņas par sevi, kuras pēc tam tika pievienotas kandidātu sarakstam. Sistēma palīdzēja izvairīties no pārrakstīšanās kļūdām, deva iespēju kandidātu sarakstus, ziņas par kandidātiem un priekšvēlēšanu programmas publicēt Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē uzreiz pēc iesniegšanas, kā arī pēc sarakstu reģistrēšanas sagatavot vēlēšanu zīmju maketus. Visām darbībām, ko sistēmā veica Centrālā vēlēšanu komisija, tiešsaistē varēja sekot līdzi arī kandidātu sarakstu iesniedzēji.

12.Saeimas vēlēšanām Centrālajā vēlēšanu komisijā tika iesniegti un reģistrēti 13 partiju un partiju apvienību kandidātu saraksti, no kuriem 11 kandidātu sarakstus iesniedza politiskās partijas, bet divus — politisko partiju apvienības. Visas partijas un partiju apvienības sarakstus iesniedza visos piecos Saeimas vēlēšanu apgabalos. Sarakstos kopā tika pieteikti 1156 deputātu kandidāti. Četros kandidātu sarakstos tika pieteikts maksimāli iespējamais kandidātu skaits – 115. Savukārt mazākais sarakstā pieteiktais kandidātu skaits bija 18.

Pārbaudot deputātu kandidātu atbilstību Saeimas vēlēšanu likuma prasībām, Centrālā vēlēšanu komisija konstatēja, ka visi deputātu kandidāti ir tiesīgi piedalīties vēlēšanās. Par četriem deputātu kandidātiem Totalitārisma seku dokumentēšanas centrs sniedza ziņas, ka viņi varētu būt sadarbojušies ar Latvijas PSR Valsts drošības komiteju (VDK) kā šī dienesta aģenti. Atbilstoši Saeimas vēlēšanu likumam šo informāciju kopā ar kandidātu sarakstiem, ziņām par deputātu kandidātiem un priekšvēlēšanu programmām Centrālā vēlēšanu komisija publicēja izdevumā “Latvijas Vēstnesis”, un tā bija pieejama vēlēšanu iecirkņos un Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē.

No visiem kandidātiem 67 procenti bija vīrieši, bet 33 procenti – sievietes. Lielākajai daļai jeb 82,8 procentiem kandidātu bija augstākā izglītība, bet pārējiem 17,2 procentiem – vidējā izglītība. Deputātu kandidātu vidū bija 29 pensionāri, 29 bezdarbnieki, 22 pašnodarbinātas personas, 18 studenti un 1028 strādājošas personas. Savukārt vēl 28 gadījumos nodarbošanās nebija norādīta.

Sadalījumā pa vecuma grupām visvairāk deputātu kandidātu bija vecumā no 41 līdz 50 gadiem (304 jeb 26,3 procenti) un vecumā no 51 līdz 60 gadiem (294 jeb 25,4 procenti). 237 jeb 20,5 procenti deputātu kandidātu bija vecumā no 31 līdz 40 gadiem, 187 jeb 16,2 procenti – vecumā no 21 līdz 30 gadiem, 107 jeb 9,3 procenti – vecumā no 61 līdz 70 gadiem. Savukārt 27 jeb 2,3 procenti deputātu kandidātu bija vecāki par 70 gadiem. Vidējais 12.Saeimas deputātu kandidātu vecums bija 45 gadi, jaunākais kandidāts vēlēšanu dienā bija 21 gadu vecs, bet vecākajam deputāta kandidātam bija 80 gadi.

Lielākās daļas jeb 39,4 procentu deputātu kandidātu dzīvesvieta bija Rīga. No 119 Latvijas pašvaldībām deputātu kandidātu dzīvesvietu sarakstā bija pārstāvētas 105

pašvaldības. Citas biežāk norādītās deputātu kandidātu dzīvesvietas bija Jūrmala (3,9 procenti), Daugavpils (3,2 procenti), Liepāja (2,9 procenti), Ķekavas novads (2,3 procenti), Ventspils (2,1 procenti) un Jelgava (1,9 procenti).

748 jeb 64,7 procenti 12.Saeimas deputātu kandidātu bija norādījuši, ka ir latvieši. Otra lielākā deputātu kandidātu grupa pēc tautības bija krievi (80 jeb 6,9 procenti), bet trešā lielākā grupa – poļi (17 jeb 1,5 procenti). Citas 12.Saeimas deputātu kandidātu vidū pārstāvētās tautības bija baltkrievi, ebreji, gruzīni, igauņi, karēļi, libānieši, lietuvieši, ukraiņi un vācieši. Šajās vēlēšanās pieauga arī to kandidātu skaits, kuri izvēlējās tautību nenorādīt. Šādu kandidātu bija 285 jeb 24,7 procenti.

Sešiem deputātu kandidātiem papildus Latvijas pilsonībai bija ārvalstu pilsonība. Divi deputātu kandidāti bija Amerikas Savienoto Valstu pilsoņi, divi deputātu kandidāti – Zviedrijas pilsoņi, viens kandidāts – Libānas pilsonis un viens kandidāts - Vācijas pilsonis.

Balsstiesības 12.Saeimas vēlēšanās bija 1 552 235 Latvijas pilsoņiem, no kuriem vēlēšanās piedalījās 913 491 jeb 58,85 procenti. Latvijas pilsētās un novados nobalsoja 890 375 jeb 60,79 procenti vēlētāju, bet ārvalstīs 23 116 jeb 26,42 procenti no 87 493 ārvalstīs reģistrētajiem vēlētājiem.

Saeimas vēlēšanās tāpat kā tautas nobalsošanā netiek lietots vēlētāju reģistrs, un vēlētāji balsošanai var izvēlēties jebkuru vēlēšanu iecirkni Latvijā vai ārvalstīs. Lai nodrošinātu to, ka katram vēlētājam ir tikai viena balss, vēlētāja pasē izdara atzīmi par dalību vēlēšanās. Vēlētājiem Latvijā, kuri veselības stāvokļa dēļ nevarēja nobalsot iecirknī, kā arī šo vēlētāju aprūpētājiem bija iespēja pieteikt balsošana savā atrašanās vietā. Iespēju balsot savā atrašanās vietā drīkstēja izmantot arī vēlētāji ieslodzījuma vietās. Savukārt vēlētāji ārvalstīs varēja reģistrēties balsošanai pa pastu.

12.Saeimas vēlēšanu dienā iecirkņi bija atvērti no pulksten 7.00 līdz 20.00 pēc vietējā laika. Iespēju nodot balsi glabāšanā trīs dienas pirms vēlēšanu dienas izmantoja 30 383 jeb 1,95 procenti vēlētāju, no kuriem 41 vēlētājs mainīja glabāšanā nodoto balsojumu un balsoja atkārtoti vēlēšanu dienā. Savā atrašanās vietā nobalsoja 22 499 jeb 1,45 procenti vēlētāju. Pasta balsošana ārvalstīs pieteicās 425 vēlētāji, bet vēlēšanās pa pastu piedalījās 417 vēlētāji, kas kopā veidoja nepilnu pus procentu (0,48%) no ārvalstīs reģistrēto vēlētāju skaita. Tiesības saņemt vēlētāju apliecības 12.Saeimas vēlēšanās bija 27 520 pilsoņiem, no kuriem vēlētāju apliecības izņēma 5365 jeb 20 procenti, bet vēlēšanās piedalījās 4871 vēlētājs.

Aplūkojot vēlētāju aktivitātes rādītājus vēlēšanu dienā, lielāka vēlētāju aktivitāte bija vērojama dienas pirmajā pusē, kad no pulksten 8.00 līdz 12.00 vēlēšanu iecirkņos nobalsoja vidēji 20 procenti no visiem balsstiesīgajiem pilsoņiem, bet laikā no 12.00 līdz 16.00 – 19 procenti balsstiesīgo. Vēlētāju aktivitāte mazinājās dienas otrajā pusē, kad no pulksten 16.00 līdz 20.00 nobalsoja 15 procenti vēlētāju. Vēlētāju aktivitāte vēlēšanu dienas pirmajā stundā no pulksten 7 līdz 8 bija 1,4 procenti. No Latvijas pašvaldībām visvairāk vēlētāju uz vēlēšanu iecirkņiem devās Pierīgā. Saulkrastu, Mārupes, Carnikavas, Ādažu, Siguldas, Ķekavas, Mērsraga, Ikšķiles, Cēsu novadā un Valmieras pilsētā vēlētāju aktivitāte pārsniedza 70 procentus. Savukārt viszemākā vēlētāju līdzdalība Latvijā bija vērojama Latgales novados. Ciblas, Daugavpils un Rēzeknes novados vēlētāju aktivitāte bija zemāka par 40 procentiem.

12.Saeimas vēlēšanās Centrālā vēlēšanu komisija, sadarbojoties ar uzņēmumu "SOAAR", turpināja pilnveidot elektronisko vēlēšanu rezultātu apkopošanas sistēmu "Balsis". Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietnē vēlēšanu naktī tika publicēti ne tikai provizoriskie vēlēšanu rezultāti par kandidātu sarakstiem, bet pirmo reizi Saeimas vēlēšanās – arī ziņas par katra deputāta kandidāta saņemtajām atzīmēm "+" un svītrojumiem katrā no 1054 iecirkņiem. Sistēma "Balsis" šoreiz tika izmantota arī vēlēšanu gaitas žurnāla aizpildīšanai vēlēšanu iecirkņos, kas vēlēšanu iecirkņu komisijām ļāva izvairīties no vairākkārtējas datu pārrakstīšanas, bet Centrālajai vēlēšanu komisijai un pašvaldību vēlēšanu komisijām sniedza iespēju attālināti sekot līdzi vēlēšanu norisei un balsu skaitīšanai iecirkņos.

12.Saeimas vēlēšanās turpināja augt arī to iecirkņu skaits, kuri, skaitot balsis, lietoja skenerus. Iespēju skenēt iecirknī saņemtās zīmes šajās vēlēšanās izmantoja 600 jeb 58 procenti vēlēšanu iecirkņu komisiju, tai skaitā visas 159 vēlēšanu iecirkņu komisijas Rīgā.

Vēlēšanu apgabals	Iecirkņu skaits	Iecirkņu skaits, kuri izmantoja skenerus	Procenti
Rīga	259	159	61%
<i>t.sk. Rīgas pilsēta</i>	159	159	100%
Latgale	206	121	59%
<i>t.sk. Daugavpils</i>	30	30	100%
<i>t.sk. Rēzeknes novads</i>	27	27	100%
Vidzeme	268	156	58%
<i>t.sk. Jūrmala</i>	17	17	100%
Kurzeme	156	45	29%
<i>t.sk. Liepāja</i>	21	21	100%
Zemgale	165	119	72%
<i>t.sk. Jelgava</i>	15	15	100%
<i>t.sk. Jēkabpils</i>	9	9	100%
<i>t.sk. Jelgavas novads</i>	16	16	100%
<i>t.sk. Tukuma novads</i>	16	16	100%

12.Saeimas vēlēšanās tika saņemtas 912 553 derīgas vēlēšanu aploksnēs, kurās bija 906 538 derīgas vēlēšanu zīmes. No derīgajām aploksnēm 6015 aploksnēs bija bez derīgām vēlēšanu zīmēm, tajā skaitā 2078 bija tukšas vēlēšanu aploksnēs, 3834 aploksnēs bija vairākas dažāda satura vēlēšanu zīmes, sešās aploksnēs – vēlēšanu zīmes no cita vēlēšanu apgabala, bet 97 aploksnēs – saplēstas vēlēšanu zīmes. Trīs vēlētajī aploksnē bija ievietojuši vairākas vienāda satura zīmes. No visām derīgajām zīmēm 565 237 jeb 62,35 procenti vēlēšanu zīmju bija grozītas, t.i., tādas, kurās vēlētajī ar „+” bija atzīmējuši kandidātus, kuru ievēlēšanu īpaši atbalsta, vai svītrojuši kandidātus, kuru ievēlēšanu neatbalsta.

Lai pārvarētu iekļūšanai Saeimā nepieciešamo piecu procentu barjeru, viena nosaukuma deputātu kandidātu sarakstam 12.Saeimas vēlēšanās visos vēlēšanu apgabalos kopā bija

nepieciešamas vismaz 45 628 balsis¹. No 13 kandidātu sarakstiem, kuri piedalījās vēlēšanās, vairāk par pieciem procentiem no nodoto balsu kopskaita saņēma seši kandidātu saraksti.

12.Saeimas vēlēšanu rezultāti bija šādi:

Saraksta numurs	Saraksta nosaukums	Derīgās zīmes	Procenti	Vietas
1.	"Latvijas attīstībai"	8156	0,89	0
2.	"SUVERENITĀTE"	1033	0,11	0
3.	Partija "Brīvība. Brīvs no bailēm, naida un dusmām"	1735	0,19	0
4.	Partija "VIENOTĪBA"	199535	21,87	23
5.	"POLITISKĀ PARTIJA IZAUGSME"	1515	0,17	0
6.	Partija "Vienoti Latvijai"	10788	1,18	0
7.	Nacionālā apvienība "Visu Latvijai!" - "Tēvzemei un Brīvībai/LNNK"	151567	16,61	17
8.	Latvijas Reģionu Apvienība	60812	6,66	8
9.	Jaunā konservatīvā partija	6389	0,7	0
10.	"Latvijas Krievu savienība"	14390	1,58	0
11.	"Saskaņa" sociāldemokrātiskā partija	209887	23,00	24
12.	Zaļo un Zemnieku savienība	178210	19,53	21
13.	No sirds Latvijai	62521	6,85	7

Savukārt deputātu vietu skaits vēlēšanu apgabalos sešu 12.Saeimā iekļuvušo kandidātu sarakstu starpā sadalījās šādi:

Saraksta numurs	Saraksta nosaukums	Vietu skaits vēlēšanu apgabalos					
		Rīgas	Vidzemes	Latgales	Kurzemes	Zemgales	Kopā
4.	Partija „Vienotība”	7	7	3	3	3	23
7.	Nacionālā apvienība „Visu Latvijai!” - „Tēvzemei un Brīvībai/LNNK”	5	6	1	2	3	17
8.	Latvijas Reģionu Apvienība	3	2	1	1	1	8
11.	„Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija	12	3	6	1	2	24
12.	Zaļo un Zemnieku savienība	3	6	3	5	4	21
13.	No sirds Latvijai	2	2	1	1	1	7
	Kopā	32	26	15	13	14	100

Centrālajā vēlēšanu komisijā Saeimas vēlēšanu likuma 35.¹ panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā netika iesniegta neviena sūdzība, kurā tiktu apstrīdēti vēlēšanu iecirkņu balsu

¹ Saskaņā ar Saeimas vēlēšanu likuma 38.panta pirmo daļu procentu barjeru aprēķina no derīgo vēlēšanu aplokšņu kopskaita.

skaitīšanas protokolu rezultāti, un galīgos 12.Saeimas vēlēšanu rezultātus Centrālā vēlēšanu komisija apstiprināja 2014.gada 22.oktobrī.

2014.gada 24.oktobrī, atsaucoties uz iespējamiem balsu pirkšanas gadījumiem Latgales vēlēšanu apgabalā, "Saskaņas" sociāldemokrātiskās partijas deputātu kandidātu saraksta iesniedzēji izmantoja Saeimas vēlēšanu likuma 51. panta pirmajā daļā un 54.pantā noteiktās tiesības pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumu par 12.Saeimas vēlēšanu rezultātiem, lūdzot atcelt 12.Saeimas vēlēšanu rezultātus daļā par vēlēšanu rezultātiem Latgales vēlēšanu apgabalā.

2014.gada 31.oktobrī tiesa sūdzību noraidīja, tiesas spriedums nebija pārsūdzams, un 12.Saeima uz savu pirmo sēdi sanāca Latvijas Republikas Satversmē noteiktajā laikā – novembra mēneša pirmajā otrdienā – 2014.gada 4.novembrī. Ar galīgajiem 12.Saeimas vēlēšanu rezultātiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē www.cvk.lv sadaļā "Vēlēšanas", precīza saite uz šo informāciju: http://sv2014.cvk.lv/index_rez.html

2.3. Vēlētāju iniciatīvas

Atbilstoši Satversmei ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju ir tiesības iesniegt Valsts Prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likuma projektu, kuru prezidents pēc tam nodot Saeimai, vai arī ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu.

Kārtību, kādā vēlētāji var īstenot šīs tiesības, nosaka likums "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu".

Līdz 2015.gada 1.janvārim spēkā bija likuma Pārejas noteikumi, kas paredzēja, lai uzsāktu parakstu vākšanu likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta ierosināšanai, ir jāizveido iniciatīvas grupa, kurai likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts jāreģistrē Centrālajā vēlēšanu komisijā. Iniciatīvas grupu likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta ierosināšanai varēja izveidot likumā noteiktā kārtībā reģistrēta partija vai partiju apvienība, kā arī ne mazāk kā 10 vēlētāju reģistrēta biedrība. Likumprojektam vai Satversmes grozījumu projektam, lai to reģistrētu Centrālajā vēlēšanu komisijā, bija jābūt pilnībā izstrādātam pēc formas un satura.

Pēc likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrēšanas Centrālajā vēlēšanu komisijā, iniciatīvas grupa drīkstēja uzsākt parakstu vākšanu, kuras laikā 12 mēnešos likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta atbalstam bija jāsavāc ne mazāk kā 30 000 vēlētāju notariāli apliecināti paraksti. Ja nepieciešamais parakstu skaits tiktu savākts, Centrālajai vēlēšanu komisijai būtu jāizsludina nākamā parakstu vākšanas kārta, kura notiktu 21 dienu un kuras laikā likumprojekta atbalstam vēlētāji varētu parakstīties pašvaldību noteiktajās parakstu vākšanas vietās Latvijā, kā arī ārvalstīs.

Lai likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu varētu iesniegt izskatīšanai Saeimā, abās parakstu vākšanas kārtās tā atbalstam būtu jāsavāc ne mazāk kā vienas desmitās daļas vēlētāju paraksti. Ja parlaments šādā kārtībā iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu pieņemtu bez grozījumiem, tas stātos spēkā. Pretējā gadījumā būtu rīkojama tautas nobalsošana.

Savukārt, lai ierosinātu tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu, iniciatīvas grupai 12 mēnešu laikā no reģistrēšanas dienas Centrālajā vēlēšanu komisijā bija jāsavāc 10 000 vēlētāju notariāli apliecināti paraksti. Pēc tam Centrālajai vēlēšanu komisijai būtu jāriko otra parakstu vākšanas kārtā, kas norisinātos pašvaldību noteiktajās parakstu vākšanas vietās Latvijā vai ārvalstīs. Arī šajā gadījumā tautas nobalsošana būtu jāriko, ja abās parakstu vākšanas kārtās piedalītos ne mazāk kā viena desmitā daļa vēlētāju. Atbilstoši Satversmei tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu nevar ierosināt gadu pēc Saeimas sanāksšanas, gadu pirms Saeimas pilnvaru beigām, Valsts prezidenta pilnvaru pēdējo sešu mēnešu laikā, kā arī agrāk par sešiem mēnešiem pēc iepriekšējās tautas nobalsošanas par Saeimas atsaukšanu.

2014.gadā Centrālā vēlēšanu komisija saņēma divus iesniegumus par likumprojekta reģistrēšanu parakstu vākšanai. Abi iesniegumi tika saņemti no biedrības „Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā” un bija par vienu un to pašu jautājumu. Ar likumprojektiem biedrība rosināja atcelt 2012.gada 8.novembra likumu „Grozījumi likumā „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”.

Pirmā likumprojekta redakcija Centrālajā vēlēšanu komisijā tika iesniegta 2014.gada 19.jūnijā, un jautājumu par likumprojekta reģistrēšanu Centrālā vēlēšanu komisija skatīja 2014.gada 31.jūlijā, uzdodot iniciatīvas grupai precizēt iesniegtā likumprojekta tekstu. Centrālās vēlēšanu komisija ieskatā likumprojekts nebija reģistrējams parakstu vākšanai, jo tam bija vairāki trūkumi no juridiskās tehnikas viedokļa: 1) nebija precīzi norādīts likuma nosaukums, lieki dublējot vārdu “likums”; 2) likumprojekta 1.pants bija terminoloģiski neprecīzs, jo tajā bija dublējošas normas, kas paredzēja likumu gan “atcelt”, gan “atzīt par spēku zaudējušu”.

Precizēto likumprojekta tekstu biedrība „Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā” Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniedza 2014.gada 4.augustā, bet likumprojekts parakstu vākšanai tika reģistrēts 2014.gada 6.augustā.

2014.gadā turpinājās arī parakstu vākšanas par četrām 2013.gadā Centrālajā vēlēšanu komisijā reģistrētajām vēlētāju iniciatīvām – biedrības „Par latu, pret eiro” iesniegtajiem likumprojektiem „Grozījums „Latvijas Republikas Satversmē”” un „Grozījumi likumā „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu””, biedrības „Sargāsim mūsu bērnus!” iesniegto likumprojektu „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” un biedrības "Latvija par latu" ierosinājumu rīkot tautas nobalsošanu par 11.Saeimas atsaukšanu.

Tomēr neviena no šīm iniciatīvām 12 mēnešu laikā neguva to tālākai virzībai nepieciešamo vēlētāju atbalstu, tāpēc parakstu vākšanas otrās kārtas nenotika.

Ar Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegtajām vēlētāju iniciatīvām un saņemtajiem atzinumiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā www.cvk.lv sadaļā „Vēlētāju iniciatīvas”.

2.4. Eiropas pilsoņu iniciatīvas

Kopš 2012.gada Latvijas pilsoņiem ir iespēja piedalīties Eiropas Savienības ietvaros rīkotajās parakstu vākšanās Eiropas pilsoņu iniciatīvu atbalstam. Eiropas pilsoņu iniciatīvas iesniegšanas kārtība noteikta Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada

16.februāra regulā (ES) Nr.211/2011 par pilsoņu iniciatīvu un likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”. Lai Eiropas pilsoņu iniciatīvu varētu iesniegt Eiropas Komisijai, tās atbalstam jāsavāc vismaz miljons Eiropas Savienības pilsoņu parakstu, un vismaz septiņās dalībvalstīs nepieciešams savākt regulā par pilsoņu iniciatīvu noteikto minimālo parakstu skaitu.

Ja paziņojumi par atbalstu Eiropas pilsoņu iniciatīvai tiek vākti arī Latvijā, tie pēc parakstu vākšanas beigām jāiesniedz Centrālajai vēlēšanu komisijai, kuras kompetencē ietilpst divu mēnešu laikā saskaitīt derīgos atbalsta paziņojumus un konstatēt rezultātu.

2014.gada 1.jūlijā stājās spēkā 2014.gada 12.marta Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 531/2014, ar kuru tika grozīts 2011.gada 16.februāra regulas (ES) Nr.211/2011 par pilsoņu iniciatīvu I pielikums “Minimālais parakstītāju skaits katrā dalībvalstī”. Atbilstoši jaunajiem nosacījumiem minimālais parakstītāju skaits Latvijā kopš 2014.gada 1.jūlija ir 6000 parakstu iepriekšējo 6750 parakstu vietā.

2014.gadā Centrālā vēlēšanu komisijā, sadarbojoties ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi, pārbaudīja četru Eiropas pilsoņu iniciatīvu atbalstam savāktos Latvijas pilsoņu parakstus un izsniedza organizatoriem sertifikātus par derīgo atbalsta paziņojumu skaitu.

2014.gada 9.janvārī Centrālā vēlēšanu komisija apstiprināja Eiropas pilsoņu iniciatīvas "Viens no mums" atbalstam Latvijā savāktos atbalsta paziņojumu skaitu. Par šo iniciatīvu tika saņemti 9132 derīgi Latvijas pilsoņu paraksti.

2014.gada 23.janvārī notika Centrālās vēlēšanu komisijas sēde, kurā tika apstiprināts derīgo parakstu skaits Eiropas pilsoņu iniciatīvas “Izbeigt vivisekciju” atbalstam. Atbilstoši pārbaūžu rezultātiem par šīs iniciatīvas iesniegšanu Eiropas Komisijā bija parakstījušies 3167 Latvijas pilsoņi.

2014.gadā Centrālā vēlēšanu komisija pārbaudīja arī par Eiropas pilsoņu iniciatīvu “Beznosacījumu pamatienākums” un Eiropas pilsoņu iniciatīvu “30 km/h – darīsim ielas apdzīvojamā” savāktos Latvijas pilsoņu parakstus. Atbilstoši pārbaūžu rezultātiem par iniciatīvu “Beznosacījumu pamatienākums” Latvijā bija saņemti 144 derīgi paraksti, bet par iniciatīvu “30 km/h – darīsim ielas apdzīvojamā” Latvijā bija savākti 55 derīgi paraksti.

2014.gadā Eiropas Komisija parakstu vākšanai ir reģistrējusi divas jaunas Eiropas pilsoņu iniciatīvas – “Lai palielinātu taisnīgumu Eiropā, mums jāneitralizē fiktīvi uzņēmumi” (*reģistrēta 2014.gada 1.oktobrī*) un “Ātrāk izveidot sociālu Eiropu! Veicināt dalībvalstu ciešāku sadarbību cīņā ar atstumtību un nabadzību Eiropā” (*reģistrēta 2014.gada 19.decembrī*). Līdz šā pārskata tapšanai Centrālās vēlēšanu komisijas rīcībā nebija informācijas, vai par kādu no šīm iniciatīvām paraksti tiek vākti arī Latvijā.

Savukārt plašāku informāciju par Eiropas pilsoņu iniciatīvām iespējams iegūt Eiropas Komisijas mājaslapā, sadaļā “[Eiropas pilsoņu iniciatīva](#)”.

2.5. Projekts “Par vēlēšanu tiesību realizēšanu personām ar invaliditāti”

Lai sekmētu ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām iekļauto mērķi panākt, ka personas ar invaliditāti var pilnībā un vienlīdzīgi izmantot savas politiskās tiesības,

tai skaitā arī vēlēšanu tiesības, Centrālā vēlēšanu komisija 2014.gadā uzsāka projektu “Par vēlēšanu tiesību realizēšanu personām ar invaliditāti”.

Projekta iecere ir 2014. un 2015.gadā klātienē apsekot ēkas, kurās izvietoti vēlēšanu iecirkņi, izvērtēt šo ēku pieejamību vēlētājiem, tai skaitā vēlētājiem ar invaliditāti, tikties ar pašvaldību amatpersonām un vēlēšanu komisiju pārstāvjiem, lai pārrunātu konstatēto un kopīgi meklētu risinājumu gadījumos, kad iecirkņi kādu iemeslu dēļ nebūtu pieejami vēlētājiem ar invaliditāti.

Projekta ietvaros tika apzināts iecirkņa ēkas ārējais noformējums, iecirkņa atpazīstamība, iespēja iekļūt iecirknī personām ar kustību traucējumiem, piemēram, vai ēkai ir speciāla uzbrauktuve vai aprīkojums, iecirkņa telpu atrašanās vieta un plānojums iestādē, vai ieeja un izeja iecirknī ir kopēja vai atsevišķa, apgaismojums iestādē un iecirknī, sabiedriskā transporta kustība pašvaldībā un pašvaldības iespējas nodrošināt transportu vēlēšanu dienā.

Ir izveidota arī vēlēšanu iecirkņu datu bāze, kurā tiek uzkrātas visa nozīmīgākā informācija par apsekotajiem vēlēšanu iecirkņiem, tai skaitā ziņas par iecirkņu pieejamību, iecirkņu fotoattēli un cita informācija.

2014.gadā šī projekta ietvaros tika apsekoti 403 no 953 vēlēšanu iecirkņiem kopskaitā 41 no 119 pašvaldībām, tai skaitā ir pārbaudīti visi 158 Rīgas pilsētas vēlēšanu iecirkņi. Projekts tiek turpināts arī 2015.gadā.

2.6. Dalība starptautiskās konferencēs un semināros

Pēc starptautisko iestāžu, organizāciju un sadarbības partneru ielūguma 2014.gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās vairākās starptautiskās konferencēs un semināros.

No 2014.gada 24. līdz 25.februārim Tbilisi, Gruzijā norisinājās Starptautiskā parlamentāro studiju centra un Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas rīkotā 4. Starptautiskā vēlēšanu administratoru sanāksme “Vēlēšanu dalībnieku iesaistīšana un efektīvā komunikācija”, kurā piedalījās Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs Arnis Cimdars un priekšsēdētāja vietnieks Kārlis Kamradzis. Sanāksmes dienas kārtībā bija iekļauti tādi jautājumi kā elektroniskās balsošanas attīstības tendences Eiropā, uz vēlētājiem vērsta vēlēšanu administrēšana, efektīva komunikācija un attiecību veidošana ar vēlēšanu procesa dalībniekiem, politiskā komunikācija, caurspīdīguma un vienlīdzības sekmēšana vēlēšanās, vēlēšanu novērošana, biometrijas datu izmantošana vēlētāju reģistrēšanā, vēlētāju domāšanas izpratne u.c.

A. Cimdars sanāksmes dalībniekus iepazīstināja ar Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas īstenotajiem projektiem vēlēšanu dalībnieku iesaistīšanā – tiešsaistes kursu brīvprātīgajiem vēlēšanu novērotājiem un deputātu kandidātu sarakstu iesniegšanas iespēju tiešsaistē, kā arī informēja par nākotnes ieceri – nodrošināt vēlēšanu sarīkošanā iesaistīto institūciju saziņas iespēju tiešsaistē.

2014.gada 7.martā Rumānijas pilsētā Pojanā Brašovā notika Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) Izpildpadomes sēde, kurā kā Izpildpadomes loceklis piedalījās arī Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars. Sēdē tika pieņemts organizācijas 2013.gada pārskats, kā arī uzklauti ziņojumi par

ACEEEO stratēģiskā plāna īstenošanu un pašreizējām aktivitātēm. Pārrunājot ACEEEO asociēto locekļu dalību Pasaules vēlēšanu organizāciju asociācijā (A-WEB), Izpildpadome ierosināja šo jautājumu deleģēt Ģenerālajai Asamblejai. ACEEEO Ģenerālsēkretārs informēja par Sv. Annas augstskolas (Piza, Itālija) īstenoto prakses programmu vēlēšanu politikas un administrēšanas maģistrantūras studentiem un aicināja Izpildpadomes locekļus piedāvāt prakses iespējas. Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs un Izpildpadomes loceklis Dr. Jurijs Čokans sniedza informāciju par ISO un citiem kvalitātes vadības standartiem. ACEEEO un Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes prezidente Anna Marija Petru iepazīstināja ar ACEEEO 2014.gada konferences dienaskārtības projektu, kā arī informēja par 23. Ģenerālās Asamblejas un ikgadējās konferences norises vietu.

2014.gada 7. un 8.martā Pojanā Brašovā norisinājās arī Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes seminārs "Sieviešu līdzdalība vēlēšanās", kurā piedalījās A.Cimdars un Centrālās vēlēšanu komisijas Finanšu nodaļas vadītāja Inga Martinsone. Seminārā bez Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas bija pārstāvēti arī vēlēšanu administratori no Bosnijas un Hercegovinas, Ēģiptes, Gruzijas, Irākas, Izraēlas, Libānas, Lībijas, Lietuvas, Meksikas, Moldovas, Polijas, Ukrainas, Tunisijas, kā arī vairākām starptautiskām organizācijām – ACEEEO, ANO Attīstības programmas (UNDP), EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (ODIHR) un Meksikas Federālā vēlēšanu institūta.

Semināra dalībnieki diskutēja par sieviešu tiesībām piedalīties vēlēšanās, pārrunāja dzimumu sastāvu vēlēšanu komisijās dažādās valstīs, apmainījās viedokļiem par grūtībām, ar kādām sievietes sastopas, ieņemot vadošus amatus (piemēram, nepieciešamību pierādīt savu kompetenci un spējas), kā arī apsprieda to, kāpēc atbildīgiem amatiem biežāk izvirza vīriešus, nevis sievietes. Piedaloties darba grupā pret sieviešu diskrimināciju, I.Martinsone sniedza ziņojumu par dzimumu procentuālo sastāvu pašvaldību vēlēšanu komisijās un vēlēšanu iecirkņu komisijās Latvijā, vīriešu un sieviešu proporciju Saeimas vēlēšanām reģistrēto deputātu kandidātu un parlamentā ievēlēto deputātu vidū. Viena no diskusijas atziņām bija, lai panāktu dzimumu procentuālo līdzsvaru izvirzīto kandidātu un ievēlēto deputātu vidū, nepieciešams izglītēt gan vēlētajus, gan politiskās partijas, jo partijas veido kandidātu sarakstus atbilstoši vēlētajū pieprasījumam.

2014. gada 12. jūnijā Briselē, Beļģijā notika Eiropas Komisijas Ģenerālsēkretariāta rīkota ekspertu grupas sanāksme Eiropas pilsoņu iniciatīvas jautājumos, kurā piedalījās Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļas vecākā referente Vita Briže. Sanāksmē tika pārrunāta pašreizējā situācija Eiropas pilsoņu iniciatīvu jomā. Komisijas Ģenerālsēkretariāta C4 Darba programmu un ieinteresēto personu konsultāciju nodaļas vadītāja Karmena Preisinga informēja, ka līdz 2014.gada jūnijam Komisijā tikušas iesniegtas 42 iniciatīvas. 18 no iesniegtajām iniciatīvām Komisija nav reģistrējusi. No 24 reģistrētajām iniciatīvām līdz sanāksmes dienai parakstu vākšana notika par piecām iniciatīvām, un vēl piecu iniciatīvu atbalstam parakstu vākšana bija noslēgusies, bet tās vēl nebija iesniegtas Komisijā (Komisijai nav informācijas par to, vai rīkotājiem izdevies savākt pietiekami daudz paziņojumu par atbalstu). Četrus iniciatīvu atbalstam netika savākts pietiekams parakstu skaits, astoņas iniciatīvas atsauca paši organizatori, bet divus iniciatīvu atbalstam tika savākts pietiekams parakstu skaits. Šīs iniciatīvas ir iesniegtas Komisijā, un Komisija jau darījusi zināmus savus secinājumus par iniciatīvu priekšlikumiem.

Komisijas Ģenerālsēkretariāta C4 Darba programmu un ieinteresēto personu konsultāciju nodaļas darbiniece Olga Kurpiša pastāstīja par Komisijas ieceri veikt izmaiņas Regulas V pielikumā “Veidlapa paziņojumu par atbalstu iesniegšanai dalībvalstu kompetentajām iestādēm”, kas paredzētu, ka organizatoriem jānorāda ne tikai parakstītāju skaits attiecīgajā dalībvalstī, bet arī kopējais parakstu skaits. O. Kurpiša arī ierosināja sertifikātiem, kas apstiprina derīgo paziņojumu par atbalstu skaitu, pievienot skaidrojumu par iemesliem, kādēļ daļa paziņojumu par atbalstu atzīti par nederīgiem.

Sanāksmes dalībnieki tika iepazīstināti arī ar dalībvalstu kompetento iestāžu atbilžu apkopojumu par paziņojumu par atbalstu pārbaudi, kā arī tika informēti par paziņojumu par atbalstu validācijas rīku, aicinot dalībvalstu kompetentās iestādes piedalīties tā testēšanā. Sanāksmes ietvaros dalībvalstu pārstāvji izteica ierosinājumus paziņojumu par atbalstu vākšanas un pārbaudes kārtības uzlabošanai. Latvijas Centrālā vēlēšanu komisija ierosināja veikt grozījumus Regulas III pielikuma B daļā, t.i., neparedzēt prasību parakstītājiem no Latvijas norādīt dzimto uzvārdu, dzimšanas vietu un datumu, kā arī paziņojuma par atbalstu veidlapā iekļaut divas atsevišķas kolonnas parakstīšanās datumam un parakstam.

No 2014. gada 26. līdz 27. jūnijam Helsinkos, Somijā notika 11. Eiropas valstu vēlēšanu administratoru konference „Administratīvo resursu nepareizas izmantošanas novēršana vēlēšanu procesā”. Šajā sanāksmē piedalījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A.Cimdars un priekšsēdētāja vietnieks K. Kamradzis. Konferenci organizēja Eiropas Padomes Venēcijas komisija sadarbībā ar Somijas Tieslietu ministriju, parlamentu un Valsts kontroli. Konferences mērķis bija rosināt diskusiju par jautājumiem, kas ietverti Venēcijas komisijas Demokrātisku vēlēšanu padomes 2013. gada decembrī pieņemtajā Ziņojumā par administratīvo resursu nepareizu izmantošanu vēlēšanu procesā.

Konferences atklāšanā uzrunas teica Somijas Tieslietu ministre Anna-Maja Henriksone, parlamenta deputāte Tuija Brakss un Venēcijas komisijas prezidents Džanni Bakvikio. Konferencē tika diskutēts par Venēcijas komisijas dalībvalstu tiesību aktos iekļautajām administratīvo resursu vēlēšanu procesā definīcijām, Somijas, Zviedrijas un Francijas likumdošanu politisko partiju finansēšanas jomā, atkārtotiem administratīvo resursu nepareizas izmantošanas gadījumiem vēlēšanu procesā un to sekām. Tāpat konferences dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar Somijas, Francijas, Serbijas un Igaunijas pieredzi nepareizu administratīvo resursu izmantošanas novēršanā.

Par plenārsesijas tematiem bija iespēja diskutēt arī darba grupās. Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās darba grupās par administratīvo resursu izmantošanas tiesisko regulējumu, politisko partiju un priekšvēlēšanu kampaņu finansēšanu un uzraudzību, kā arī par nepareizas administratīvo resursu izmantošanas gadījumiem. Tā kā valstu pieredze ir atšķirīga, atšķīrās arī konferences dalībnieku viedokļi par to, vai administratīvo resursu izmantošana ir stingri kontrolējama un noteikumu pārkāpēji jā sodā, vai arī jānosaka tikai vispārēji principi un strīdi jāizšķir tiesas ceļā. Attiecībā uz šiem jautājumiem varēja secināt, jo stiprāka pilsoniskā sabiedrība un augstāka neiecietība pret likumu neievērošanu, jo mazāka ir nepieciešamība pēc stingriem noteikumiem. Konferences noslēgumā dalībnieki vienojās par rezolūciju, kas ietvēra darba grupu secinājumus likumdošanas un prakses pilnveidošanai administratīvo resursu izmantošanā vēlēšanās.

No 2014.gada 4. līdz 6.septembrim Bukarestē, Rumānijā norisinājās 23. ACEEEO konference, kuras temati bija "Sieviešu līdzdalība vēlēšanu procesā un sabiedriskajā dzīvē" un "Vispārējo vēlēšanu plānošana". Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju konferencē pārstāvēja priekšsēdētājs A.Cimdars un komisijas locekle Dzintra Kušņa.

Konferences plenārsesijā "Sieviešu līdzdalība vēlēšanu procesā un sabiedriskajā dzīvē" tika aplūkoti tādi jautājumi kā Venēcijas komisijas ieguldījums sieviešu līdzdalības vēlēšanās veicināšanā, sievietes loma valsts politiskajā dzīvē un sieviešu līdzdalība vēlēšanās Kirgizstānā un Albānijā, dzimumu līdztiesības veicināšana Gruzijā un sieviešu pārstāvība vēlēšanu administrēšanā un politikā Bosnijā un Hercegovinā.

Savukārt plenārsesijā „Vispārējo vēlēšanu plānošana” tika diskutēts par to, kā novērst un reaģēt uz vēlēšanu pārkāpumiem, ar kādiem izaicinājumiem jāstopas, piedaloties vēlēšanu novērošanu Neatkarīgo valstu savienības (NVS) dalībvalstīs, kā arī aplūkota vēlēšanu sarīkošanas pieredze Spānijā un Maķedonijā.

5.septembrī notika arī apaļā galda diskusija, kurā vēlēšanu administratori dalījās pieredzē par 2014.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu organizēšanu. Diskusijā tika pārrunāta vēlēšanu administratoru loma balsstiesību pieejamības, vēlēšanu aktivitātes sekmēšanā un Eiropas dimensijas padziļināšanā vēlēšanās. Šo diskusiju vadīja Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars.

6. septembrī bija iespēja padziļināti aplūkot konferences tematus, piedaloties darba grupās. Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs J. Čokans vadīja darba grupu par sieviešu līdzdalību vēlēšanu procesā un sabiedriskajā dzīvē, un tās ietvaros tika diskutēts par dzimuma nozīmi vēlēšanu procesā, sieviešu politisko līdzdalību pēckonflikta valstīs, aplūkojot Afganistānas piemēru, kā arī dzimumu līdzsvara stiprināšanu vēlēšanu procesā un politisko lēmumu pieņemšanā. Savukārt Lietuvas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja Zenona Vaigauska vadītajā darba grupā tika pārrunāta Austrijas, Dienvidāfrikas, Kanādas un Meksikas pieredze vispārējo vēlēšanu organizēšanā, kā arī vēlēšanu administrēšanas efektivitātes palielināšana, izmantojot projektu vadību.

Konferences noslēgumā tika prezentēti darba grupu secinājumi, no kuriem būtiskākie bija šādi:

- lai nodrošinātu vēlēšanu procesa efektivitāti un caurspīdīgumu, vēlēšanu administrēšanas iestādēm tuvākajiem 5 – 10 gadiem ieteicams izstrādāt stratēģiskos plānus, kuros jāaplūko iespējamās problēmas un to risināšanas veidi;
- vēlēšanu administrēšanas iestādēm vēlams izstrādāt ikgadējos plānus vispārējām vēlēšanām, referendumiem un priekšvēlēšanu periodiem, aprakstot visu vēlēšanu procesā iesaistīto iestāžu līdzdalību;
- sagatavojot vēlēšanas, katrai vēlēšanu komisijai vajadzētu sastādīt laika grafiku, kurā ietverti visi uzdevumi attiecīgo vēlēšanu sagatavošanai, norādot konkrētu laiku katra uzdevuma veikšanai;
- vēlēšanu administrēšanas iestādēm jāpievērš uzmanība vēlēšanu, īpaši, pirmo reizi balsojošo, cilvēku ar īpašām vajadzībām, vecu cilvēku un sieviešu, informēšanai par vēlēšanu tiesībām un balsošanas iespējām.

Konferences ietvaros notika arī ACEEEO Izpildpadomes sēde, kurā par ACEEEO prezidentu 2015.gadam tika ievēlēts Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs J. Čokans.

2014.gada 2.decembrī Briselē, Beļģijā Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļas vecākā referente Vita Briže piedalījās Eiropas Komisijas Ģenerālsēkretariāta rīkotajā ekspertu grupas sanāksmē Eiropas pilsoņu iniciatīvas jautājumos. Tās mērķis bija informēt dalībvalstu kompetentās iestādes par aktualitātēm, kā arī rosināt viedokļu apmaiņu par iespējamajiem uzlabojumiem parakstu vākšanu par pilsoņu iniciatīvām organizēšanā.

Komisijas Ģenerālsēkretariāta Darba programmu un ieinteresēto pušu konsultāciju C4 nodaļas vadītāja Karmena Prīsinga informēja, ka kopš 2014.gada 1.novembra iniciatīvu joma ir jaunā Komisijas pirmā viceprezidenta, pārvaldes un starpinstitūciju attiecību veicināšanas, likuma varas un pamattiesību komisāra Fransa Timmermana (Nīderlande) pārziņā. K. Prīsinga arī sniedza pārskatu par Komisijai līdz šim iesniegtajiem iniciatīvu priekšlikumiem:

- Komisija šobrīd analizē jaunas iniciatīvas priekšlikumu;
- divas iniciatīvas ir atvērtas parakstu vākšanai;
- iniciatīvu “Tiesības uz ūdeni” un “Viens no mums” atbalstam tika savākts nepieciešamais parakstu skaits, un Komisija sniedza atbildi organizatoriem;
- iniciatīvas “Izbeigt vivisekciju” atbalstam ir savākts nepieciešamais parakstu skaits, un organizatori gatavojas to iesniegt Komisijai;
- četrām iniciatīvām parakstu vākšana jau ir noslēgusies, bet tās nav iesniegtas Komisijai;
- deviņas iniciatīvas Komisija bija reģistrējusi parakstu vākšanai, taču organizatori tās atsauca;
- 20 no iesniegtajiem iniciatīvu priekšlikumiem neatbilda Regulas par pilsoņu iniciatīvu prasībām un netika reģistrēti parakstu vākšanai.

Tāpat nodaļas vadītāja atgādināja, ka Komisijas interneta vietnē pieejama atjaunotā “Eiropas pilsoņu iniciatīvas ceļveža” e-versija (<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/guide>), kas drukāta izdevuma veidā dalībvalstīm būs pieejama 2015.gadā.

K. Prīsinga arī iepazīstināja ar diviem ES iestāžu pētījumiem par iniciatīvu īstenošanu, kas ietver situācijas analīzi un ieteikumus šī līdzdalības demokrātijas instrumenta efektivitātes palielināšanai:

1. Parlamenta lūgumrakstu un konstitucionālo jautājumu komitejas pētījums “Eiropas pilsoņu iniciatīva – īstenošanas pirmās mācību stundas”. Pētījums ietver praktiskus ieteikumus, piemēram:
  - izveidot vienas pieturas aģentūru, kas iniciatīvu organizatoriem sniegtu visu nepieciešamo informāciju un atbalstu;
  - Komisijai detalizētāk skaidrot iniciatīvu reģistrēšanas atteikumu iemeslus;
  - Komisijai nodrošināt serverus tiešsaistē savākto parakstu glabāšanai;
  - Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai, Eiropas Parlamentam un citām ES iestādēm sniegt organizatoriem bezmaksas tulkošanas pakalpojumus, nodrošinot iniciatīvu tekstu tulkojumu;
  - ilgtermiņā veikt grozījumus Līguma par Eiropas Savienību 11.panta 4.punktā, kurā izklāstītas pilsoņu tiesības izstrādāt iniciatīvu, lai precizētu: a) vai ar iniciatīvu palīdzību var rosināt grozījumus ES pamatlikumos; b) vai tas ir

instruments konkrēta tiesību akta ierosināšanai, vai arī kāda jautājuma iekļaušanai ES dienaskārtībā.

Minētais pētījums pieejams:

[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509982/IPOL_STU\(2014\)509982_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509982/IPOL_STU(2014)509982_EN.pdf)

2. Eiropas Ombuda Emīlijas O' Reilijas veiktā 18 iniciatīvu organizatoru aptauja par Eiropas pilsoņu iniciatīvas īstenošanu. Organizatoru sniegtās atbildes un Ombuda vēstule Komisijai pieejama: www.ombudsman.europa.eu/en/cases/initiatives.faces (skat. OI/9/2013/TN).

Pētījuma secinājumos Ombuds aicina Komisiju rīkoties tā, lai dalībvalstu pilsoņi justu ne tikai, ka viņiem ir balss, bet arī, ka viņi tiek uzklausi. Ombuds norāda, ka Komisijai jau iniciatīvu reģistrēšanas posmā vajadzētu parādīt ieinteresētību, piemēram, palīdzēt organizatoriem precizēt iniciatīvas mērķi, ja tas nav atbilstīgi definēts. Ja Komisijai tomēr nākas noraidīt priekšlikumu reģistrēt kādu iniciatīvu parakstu vākšanai, tai jāsniedz detalizēts skaidrojums. Ombuds arī sniedza ieteikumus, kādā veidā Komisijai būtu jāpieņem lēmums attiecībā uz iniciatīvu, par kuru savākts vismaz miljons parakstu. Galvenie ieteikumi šeit bija noteikt un īstenot kritērijus situācijas izpētes veikšanai, konsultēties ar Padomi un Eiropas Parlamentu, ja iespējams, arī ar trešajām pusēm, un, pieņemot galīgo lēmumu, to skaidri pamatot. Tāpat pētījuma secinājumos Ombuds aicina palielināt informētību par Eiropas pilsoņu iniciatīvu, veicināt tās atpazīstamību, kā arī sniedz citus praktiskus ieteikumus.

Šajā sanāksmē Komisijas Ģenerālsekretariāta C4 nodaļas pārstāve Marija Kristīna Pironē informēja arī par Komisijas deleģētās regulas, kas aizstāj regulas Nr. 211/2011 par pilsoņu iniciatīvu III, V un VII pielikumu, projektu, ko Komisija plāno iesniegt Padomei un Parlamentam 2015.gada janvāra beigās. Deleģētās regulas projekts paredz, ka Latvijas pilsoņiem paziņojumā par iniciatīvas atbalstu turpmāk nebūs jānorāda pirmslaulību uzvārds, kā arī dzimšanas datums un vieta. (Savukārt parakstam un datumam tomēr arī turpmāk būs paredzēta viena kolonna, jo papildu kolonnām tabulā trūkst vietas.) Organizatoriem, iesniedzot savāktos parakstus pārbaudei dalībvalstu kompetentajām iestādēm, turpmāk būs jānorāda visā ES kopējais savāktais parakstu skaits un dalībvalstu skaits, kurās ir pārsniegts minimālais nepieciešamais parakstu skaits. Parakstu pārbaude būs jāveic tikai tādā gadījumā, ja kopumā būs savākts vismaz viens miljons parakstu un vismaz septiņās dalībvalstīs – minimālais nepieciešamais parakstu skaits. Jaunā kārtība arī paredz, ka veidlapa pilsoņu iniciatīvas iesniegšanai Komisijai būs jāparaksta tikai vienai kontaktpersonai – organizatoru pārstāvim vai viņa aizvietotājam.

Savukārt Luksemburgas Valsts informāciju tehnoloģiju centra pārstāvis Laionels Antjuns pastāstīja par optiskās zīmju atpazīšanas (*optical character recognition*) rīka izmantošanu papīra atbalsta paziņojumu verifikācijā. Luksemburgas pieredze liecina, ka 5000 papīra atbalsta paziņojumu pārbaudei ar šī rīka palīdzību nepieciešama vien pusotra cilvēkdiena. Jāpiebilst, ka Luksemburgā paziņojumi par atbalstu tiek pārbaudīti izlases kārtā.

Sanāksmes dalībniekiem bija arī iespēja iesaistīties viedokļu apmaiņā par Eiropas pilsoņu iniciatīvu īstenošanu. Piemēram, Austrijas pārstāvis minēja, ka būtu jāsamazina nepieciešamais parakstu skaits – 1 miljons ir pārāk augsts sliekšnis. Luksemburgas pārstāvis rosināja ieviest centralizētu sistēmu parakstu vākšanai tiešsaistē. Savukārt

Vācijas pārstāve ieteica uzlabot Eiropas pilsoņu iniciatīvas interneta vietnes struktūru, – informāciju par visām iniciatīvām attēlojot vienuviet.

Noslēgumā K.Prīsinga aicināja dalībvalstu kompetentās iestādes paust viedokli un iesniegt jebkāda rakstura priekšlikumus arī pēc sanāksmes. Šāda atgriezeniskā saikne Komisijai ir būtiska, gatavojot pārskatu par Regulas par pilsoņu iniciatīvām īstenošanu. Pārskats tika publiskots 2015.gada 1.aprīlī un ir pieejams šeit: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/536343/EPRS_IDA\(2015\)536343_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/536343/EPRS_IDA(2015)536343_EN.pdf)

2.7. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie vēlēšanu novērotāji

2014.gadā Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji tika uzaicināti un piedalījās Gruzijā, Horvātijā, Lietuvā, Moldovā, Rumānijā, Ukrainā un Uzbekistānā notiekošo vēlēšanu novērošanā.

No 2014. gada 9. līdz 12. maijam pēc Lietuvas Republikas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājuma Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars un komisijas loceklis Pēteris Dzalbe uzturējās Lietuvā, kur novēroja Lietuvas Republikas prezidenta vēlēšanas. 10. maijā A.Cimdars un P.Dzalbe tikās ar Lietuvas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Zenonu Vaigausku un pārrunāja prezidenta vēlēšanu sagatavošanas gaitu, Lietuvas pieredzi Vēlētāju reģistra veidošanā un tiešsaistes vēlētāju reģistrēšanā, bet 11.maijā, vēlēšanu dienā, novēroja vēlēšanu norisi un balsu skaitīšanu Kauņas un Viļņas vēlēšanu iecirkņos.

2014.gada 15. jūnijā Gruzijā notika pašvaldību vēlēšanas, kurās kā novērotājs piedalījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars. Pašvaldību vēlēšanās Gruzijā izmanto jaukto vēlēšanu sistēmu – vēlēšanas notiek gan vienmandātu apgabalos, kuros uzvar kandidāti, kas saņem visvairāk balsu, gan daļu deputātu ievēl pēc proporcionālās vēlēšanu sistēmas, balsojot par partiju sarakstiem. 2014.gada pašvaldību vēlēšanās uz trim gadiem bija jāievēl 2088 deputāti 71 pašvaldībā, 12 pilsētu, tostarp arī galvaspilsētas Tbilisi, mēri un 59 pašvaldību vadītāji. Vēlēšanām bija reģistrētas 24 politiskās partijas un to grupas, bet uz Tbilisi mēra amatu pretendēja 14 kandidāti.

Vizītes ietvaros Gruzijā A. Cimdars novēroja balsošanas norisi vairākos Tbilisi vēlēšanu iecirkņos, kā arī tikās ar Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Tamāru Žvaniju. Tikšanās laikā tika pārrunāta pašvaldību vēlēšanu norise, personāla apmācību problemātika un Gruzijas Vēlēšanu sistēmas attīstības, reformu un apmācību centra darbība.

2014.gada 26.oktobrī Ukrainā norisinājās ārkārtas parlamenta vēlēšanas, kurās nākamajiem pieciem gadiem tika ievēlēti Ukrainas parlamenta jeb Augstākās Radas deputāti. Atsaucoties Ukrainas Centrālās vēlēšanu komisijas ielūgumam piedalīties šo vēlēšanu novērošanā, no 2014.gada 24. līdz 27.oktobrim Ukrainā uzturējās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars un komisijas loceklis P. Dzalbe. Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji novēroja balsošanas norisi un balsu skaitīšanu Kijevas un Čerņigovas vēlēšanu iecirkņos, kā arī divos lauku apdzīvoto vietu vēlēšanu iecirkņos.

Ukrainas parlamenta vēlēšanas notika pēc jauktās vēlēšanu sistēmas principiem. 225 deputāti tika ievēlēti no kandidātu sarakstiem, visai valstij esot vienam vēlēšanu

apgabalam. Savukārt pārējos deputātus ievēlēja no vienmandāta apgabaliem. Lai iegūtu deputāta vietas parlamentā, partijām bija jāpārvar 5 procentu sliekšnis, bet vienmandātu apgabala kandidātiem bija nepieciešams saņemt balsu vairākumu.

Vēlēšanās bija reģistrēti 29 kandidātu saraksti un 3487 kandidāti, kas balotējās vienmandāta apgabalos. Valsts vēlēšanu reģistrā bija iekļauts 35 828 401 balsstiesīgais, tostarp 681 600 vēlētaji, kas bija reģistrēti balsošanai atrašanās vietā, un 460 000 – balsošanai 112 vēlēšanu iecirkņos ārvalstīs.

Ņemot vērā Ukrainas sarežģīto iekšpolitisko situāciju Krimas aneksijas un Krievijas iebrukuma dēļ, Ukrainas Centrālā vēlēšanu komisija pieņēma lēmumu par atvieglotu kārtību, kādā balsošanas adresi varēja mainīt valsts iekšienē pārvietotas personas un citi Doņeckas un Luhanskas apgabalu vēlētaji. Līdzīga atvieglota kārtība tika piemērota arī Krimas pussalā reģistrētajiem vēlētajiem. Līdz 20.oktobrim balsošanas adresi bija lūguši mainīt ap 190 200 vēlētajū, tostarp ap 25 000 militārpersonu, 3600 vēlētajū no Krimas pussalas un ap 32 800 vēlētajū no Doņeckas un Luhanskas apgabaliem. Vēlēšanas bija iespējams sarīkot 423 no 450 Ukrainas vēlēšanu apgabaliem. Balsošana nenotika deviņos no 21 Doņeckas un sešos no 11 Luhanskas rajoniem, kā arī 12 rajonos Krimā un Sevastopolē. Līdz ar to 2014.gada vēlēšanās no 450 Augstākās Radas deputātiem tika ievēlēti 423.

2014.gada 2.novembrī notika Rumānijas prezidenta vēlēšanas, kuras pēc Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes uzaicinājuma novēroja Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars un Rīgas pilsētas vēlēšanu komisijas sekretāre Linda Pļaviņa. Vēlēšanu dienā Latvijas pārstāvji apmeklēja vairākus Bukarestes vēlēšanu iecirkņus, kā arī iecirkņus *Giurgiu* un *Ilfov* pašvaldībās. Tāpat Latvijas pārstāvjiem bija iespēja iepazīties ar Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes izveidoto administratīvo vadības centru vēlēšanu rezultātu apkopošanai no ārvalstīm, kas atradās Rumānijas Ārlietu ministrijas telpās. Atbilstoši laika joslu zonējumam, balsošana vēlēšanu iecirkņos ārvalstīs tika uzsākta jau 1.novembrī un noslēdzās 3.novembrī.

Rumānijas prezidenta vēlēšanās bija reģistrēti 14 kandidāti, tostarp 10 politisko partiju izvirzītie un četri neatkarīgie kandidāti. Atbilstoši Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes sniegtajiem datiem vēlēšanās bija reģistrēti 18 284 066 balsstiesīgie, no kuriem vēlēšanās piedalījās 9 723 232 jeb 53,17 procenti vēlētajū. Tā kā vēlēšanu pirmajā kārtā neviens no kandidātiem neieguva vairāk nekā puses reģistrēto vēlētajū balsu, 16.novembrī tika rīkota vēlēšanu otrā kārtā, kurā uzvarēja Kristīgi liberālās apvienības kandidāts Klauss Johanniss.

2014.gada 30.novembrī Moldovā notika parlamenta vēlēšanas. Pēc Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas ielūguma šīs vēlēšanas novēroja Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A.Cimdars un komisijas sekretārs Ritvars Eglājs. Novērošanas programma ietvēra tikšanos ar Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvjiem un vēlēšanu iecirkņu apmeklēšanu vēlēšanu dienā. Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji novēroja iecirkņu atvēršanu, balsošanas norisi, iecirkņu slēgšanu un balsu skaitīšanu. Šīs vēlēšanas Moldovā bija ievērojamas ar to, ka pirmo reizi parlamenta vēlēšanās vēlētajū sarakstu sagatavošanu no pašvaldībām bija pārņēmusi Centrālā vēlēšanu komisija. Tāpat šajās vēlēšanās tika īstenots arī balsotāju tiešsaistes reģistrēšanas pilotprojekts. Vēlētajū aktivitāte vēlēšanās šajā vēlēšanās bija 57 procenti, un tajās uzvarēja līdzšinējā labēji eiropeiskā koalīcija.

2014.gada 21.decembrī notika Uzbekistānas Republikas parlamenta jeb Olij Madžlis Likumdošanas palātas vēlēšanas, kuru novērošanā pēc Uzbekistānas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājuma piedalījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja vietnieks K.Kamradzis. Šīs vēlēšanas izpelnījās plašu starptautisko vēlēšanu novērotāju interesi – tās novēroja apmēram 350 starptautiskie novērotāji. Vēlēšanu dienā K.Kamradzis novēroja iecirkņu atvēršanu, balsošanas norisi, iecirkņu slēgšanu un balsu skaitīšanu Taškentas un Samarkandas iecirkņos, kā arī tikās ar Samarkandas vēlēšanu komisijas pārstāvjiem. Komandējuma ietvaros K.Kamradzis tikās ar Uzbekistānas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Ulugbeku Abdusalomovu un priekšsēdētāja vietnieci Svetlanu Artikovu, ar kuriem pārrunāja vēlēšanu sarīkošanas jautājumus, īpašu uzmanību pievēršot Uzbekistānas pieredzei vēlēšanu nodrošinājuma un vēlēšanu materiālu loģistikas jautājumiem.

Vizītes laikā Uzbekistānā K. Kamradzis apmeklēja arī Uzbekistānas Likumdošanas palātu, tikās ar starpparlamentārās grupas “Latvija – Uzbekistāna” vadītāju Boriju Aļehanovu un Uzbekistānas premjerministra vietnieku Ulugbeku Rozukulovu, ar kuriem pārrunāja vēlēšanu gaitu, kā arī iespējamo sadarbību nākotnē starp Latviju un Uzbekistānu.

Uzbekistānas parlamenta apakšpalātu veido 150 deputāti, kuru pilnvaru termiņš ir pieci gadi. 135 no 150 deputātiem tiek ievēlēti tiešās vēlēšanās no vienmandāta apgabaliem, savukārt pārējie 15 mandāti paredzēti Uzbekistānas Ekoloģiskās kustības pārstāvjiem, un šie deputāti tiek ievēlēti attiecīgās partijas kongresā.

2014.gada parlamenta vēlēšanās piedalījās četras politiskās partijas, no kurām kopumā vēlēšanām tika pieteikti 535 deputātu kandidāti. Vēlētāju sarakstos bija iekļauti 20 789 572 vēlētāji. Vēlēšanās piedalījās 18 490 245 jeb 88, 94 procenti balsstiesīgo pilsoņu. Šīs vēlēšanas bija nozīmīgas ar to, ka atbilstoši Konstitūcijas grozījumiem pirmo reizi parlamenta vēlēšanu vēsturē politiskā partija, kura vēlēšanās ieguva vislielāko vēlētāju atbalstu, bija tiesīga nominēt premjerministru.

2014.gada 28. decembrī Horvātijā notika prezidenta vēlēšanas, kuras pēc Horvātijas Valsts vēlēšanu komisijas uzaicinājuma novēroja arī Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – komisijas sekretārs R. Eglājs un Informācijas nodaļas vadītāja Kristīne Bērziņa. Novērošanas programma ietvēra iecirkņu atvēršanas, balsošanas norises un balsu skaitīšanas novērošanu Zagrebas vēlēšanu iecirkņos, kā arī tikšanos ar Horvātijas Vēlēšanu komisijas locekļiem un darbiniekiem.

Horvātijas prezidenta vēlēšanām tika reģistrēti četri kandidāti, un tajās piedalījās 47 procenti balsstiesīgo pilsoņu. Vēlēšanās gandrīz vienādu balsu skaitu ieguva līdzšinējais valsts prezidents Ivo Josipovičs (38,5 procenti) un opozīcijas kandidāte Kolinda Grabara-Kitaroviča (37,2 procenti). Līdz ar to 2015.gada 11.janvārī notika vēlēšanu 2.kārta, kurā uzvarēja opozīcijas kandidāte Kolinda Grabra-Kitaroviča. Ar Horvātijas prezidenta vēlēšanu rezultātiem iespējams iepazīties Horvātijas Valsts vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē www.izbori.hr.

2.8. Pieredzes apmaiņas vizītes

Viens no Centrālās vēlēšanu komisijas darbības virzieniem ir arī pieredzes apmaiņas vizīšu organizēšana un dalība citu valstu vai starptautisko organizāciju rīkotajos pieredzes apmaiņas pasākumos.

Pēc Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājuma no 2014.gada 20. līdz 26.maijam Latvijā uzturējās Baltkrievijas, Gruzijas, Kazahstānas, Kirgizstānas un Moldovas nacionālo vēlēšanu iestāžu pārstāvji, kuri piedalījās 2014.gada 24.maija Eiropas Parlamenta vēlēšanu novērošanā.

Novērotāji tikās ar Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas vadību, Juridiskās nodaļas un Informācijas nodaļas darbiniekiem, Eiropas Parlamenta Informācijas biroja pārstāvjiem un Centrālās vēlēšanu komisijas elektroniskās informācijas sistēmas izstrādātājiem – SIA “SOAAR” pārstāvjiem, novēroja balsošanas norisi vēlēšanu dienā un iepriekšējās balsošanas dienās Rīgas, Carnikavas, Saulkrastu un Salacgrīvas novadu vēlēšanu iecirkņos, kā arī novērotājiem bija iespēja sekot līdzi vēlēšanu kastu atvēršanai un balsu skaitīšanai Rīgas Kongresu nama iecirknī.

No 2014.gada 27.jūlija līdz 2.augustam un no 17.augusta līdz 23.augustam Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļas vadītāja K.Bērziņa uzturējās Zagrebā, Horvātijas Republikā, kur piedalījās Lietuvas Centrālās vēlēšanu komisijas, Lietuvas Speciālā izmeklēšanas dienesta, Latvijas Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas kopīgajā projektā “Politisko aktivitāšu un vēlēšanu kampaņas finansēšanas sistēmas uzraudzības stiprināšana Horvātijā”.

Projekta ietvaros K.Bērziņa iepazinās ar prezidenta un parlamenta vēlēšanu norisi regulējošiem tiesību aktiem Horvātijas Republikā un kopīgi ar Lietuvas Speciālā izmeklēšanas dienesta speciālistiem izstrādāja ieteikumus Horvātijas Valsts vēlēšanu komisijas ilgtermiņa komunikācijas stratēģijai sabiedrības informēšanai par politisko partiju finansēšanas un priekšvēlēšanu kampaņu finansēšanas kārtību, kā arī sagatavoja tekstu divām brošūrām “Parlamenta vēlēšanu kampaņas finansēšanas vadlīnijas” un “Prezidenta vēlēšanu kampaņas finansēšanas vadlīnijas”. Brošūras tika izplatītas politisko partiju un partiju apvienību pārstāvjiem un neatkarīgajiem deputātu kandidātiem Horvātijas prezidenta vēlēšanās un Horvātijas parlamenta vēlēšanās.

No 2014.gada 28. līdz 30.augustam Latvijas Centrālā vēlēšanu komisija organizēja mācību vizīti Latvijā Horvātijas Valsts vēlēšanu komisijas pārstāvjiem. Arī šī vizīte bija viens no pasākumiem Lietuvas un Latvijas kopīgajā projektā “Politisko aktivitāšu un vēlēšanu kampaņas finansēšanas sistēmas uzraudzības stiprināšana Horvātijā”. Vizītes ietvaros Horvātijas Valsts vēlēšanu komisijas pārstāvji tikās ar Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas amatpersonām, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvjiem, Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas deputātiem un Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas amatpersonām un iepazinās ar Latvijas vēlēšanu sistēmu, politisko partiju finansēšanas kārtību un citiem vēlēšanu administrēšanas jautājumiem.

No 2014.gada 1. līdz 6.oktobrim pieredzes apmaiņas vizītē Latvijā saistībā ar 12.Saeimas vēlēšanām uzturējās Azerbaidžānas, Armēnijas, Baltkrievijas, Gruzijas, Kazahstānas, Kirgizstānas un Kosovas nacionālo vēlēšanu iestāžu pārstāvji. Apmaiņas programmas ietvaros šo valstu vēlēšanu organizatori apmeklēja Centrálo vēlēšanu komisiju, kur tikās ar iestādes vadību, Juridiskās, Finanšu un Informācijas nodaļas darbiniekiem, apmeklēja Saeimu, Siguldas novada vēlēšanu komisiju, novēroja vēlēšanu iecirkņu darbu pirms vēlēšanu dienas, kā arī balsošanas norisi Rīgas, Garkalnes un Siguldas novada vēlēšanu iecirkņos, kā arī balsu skaitīšanu.

3. BUDŽETA INFORMĀCIJA

Centrālās vēlēšanu komisijas finansējums likumā noteikto funkciju īstenošanai tiek veidots no valsts pamatbudžeta līdzekļiem. 2014. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pamatfunkciju izpildi nodrošināja budžeta programmas „Vispārējā vadība”, “Saeimas vēlēšanas” un “Eiropas Parlamenta vēlēšanas”.

Budžeta programmai “Vispārējā vadība” tika piešķirta dotācija 443 913 EUR apmērā. No šiem līdzekļiem faktiski apgūti 436 534 EUR jeb 98,3 procenti, kas vienlaikus ir par 49 868 EUR vairāk nekā 2013.gadā.

Budžeta programmai “Saeimas vēlēšanas” tika piešķirta dotācija 3 049 465 EUR apmērā, no kuras faktiski apgūti 2 795 426 EUR jeb 91,7 procenti. Budžeta programmai “Eiropas Parlamenta vēlēšanas” tika piešķirta dotācija 2 592 953 EUR, bet faktiski apgūti – 2 569 812 EUR jeb 99.1 procenti.

Lai nodrošinātu Saeimas vēlēšanu likuma izpildi pēc 2014. gadā pieņemtajiem grozījumiem, kas paredzēja ieviest papildu balsošanas veidu – balss nodošanu glabāšanā un vēlētāju apliecību izgatavošanu vēlētājiem, kuriem vēlēšanu dienā bija tikai personas apliecība, bet nebija derīgas pases, Centrālajai vēlēšanu komisijai tika piešķirta valsts budžeta dotācija programmā „Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums” 78 330 EUR apmērā. No šiem līdzekļiem faktiski apgūti 64 557 EUR jeb 82,4 procenti.

2014.gada Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanām tika izgatavoti vēlēšanu materiāli (vēlēšanu aplokšnes, normatīvo aktu brošūras, plakāti, veidlapas, uzlīmes, plombas balsošanas urnu aizzīmogošanai), kā arī Saeimas vēlēšanām – pasu spiedogi. Tika apkopota un publicēta informācija par deputātu kandidātu sarakstiem un kandidātiem, vēlētāji tika informēti par balsošanas kārtību. Tika apmaksāti informatīvā tālruņa pakalpojumi, informācijas izvietošana plašsaziņas līdzekļos. Vēlēšanu kandidātu sarakstu iesniegšanai, rezultātu apkopošanai un publiskošanai tika nodrošināti un apmaksāti informācijas tehnoloģiju pakalpojumi.

Saeimas vēlēšanām tika izveidotas 1054, bet Eiropas Parlamenta vēlēšanām – 953 vēlēšanu iecirkņu komisijas. Centrālā vēlēšanu komisija veica republikas pilsētu, novadu un iecirkņu vēlēšanu komisiju apmācību un piešķirtā finansējuma ietvaros nodrošināja atlīdzību pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļiem un darbiniekiem. Vēlēšanu iecirkņi tika nodrošināti ar vēlēšanu materiāliem, bet vēlēšanu komisijas – ar transporta un sakaru pakalpojumiem.

Centrālā vēlēšanu komisija 2014. gadā ir noslēgusi 100 saimnieciskās darbības līgumus. Saskaņā ar „Publisko iepirkumu likumu” tika veiktas desmit valsts iepirkuma procedūras, t.sk. četri atklāti konkursi, viena sarunu procedūra un piecas procedūras saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 8.² pantā noteikto kārtību.

3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2014. gadā (eiro)

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2013. gadā (faktiskā izpilde)*	Apstiprināts likumā 2014. gadā	Faktiskā izpilde 2014. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	734 354	6 164 661	5 866 329

	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	734 354	6 164 661	5 866 329
2.	Izdevumi (kopā)	734 354	6 164 661	5 866 329
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	732 097	6 150 016	5 851 718
2.1.1.	Starptautiskā sadarbība, (biedra naudas iemaksa Eiropas valstu vēlēšanu organizatoru asociācijā)	1 100	1 101	1 100
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	730 997	6 148 915	5 850 618
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	2 257	14 645	14 611

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

4. PERSONĀLS

Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvā ir deviņi locekļi, no kuriem priekšsēdētāju un septiņus locekļus ievēlē Saeima, bet vienu locekli no tiesnešu vidus – Augstākā tiesa savā plēnumā. Centrālās vēlēšanu komisijas vēlēšanām jānotiek ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc jaunās Saeimas sanāksšanas, līdz ar to Centrālās vēlēšanu komisijas pilnvaru termiņš parasti ir četri gadi.

Pirmajā sēdē Centrālā vēlēšanu komisija no sava vidus ievēlē priekšsēdētāja vietnieku un sekretāru. Priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un sekretārs Centrālajā vēlēšanu komisijā strādā pastāvīgi. Pārējie komisijas locekļi savu pienākumu pildīšanas laikā tiek atbrīvoti no tiešajiem pienākumiem savā darbavietā.

Ieskaitot deviņus Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus, 2014.gadā Centrālajā vēlēšanu komisijā bija 21 amata vieta, kurā bija nodarbināts 21 speciālists, no kuriem divi speciālisti – Juridiskās nodaļas vadītājs un vecākais lietvedis darbu sāka 2014.gadā.

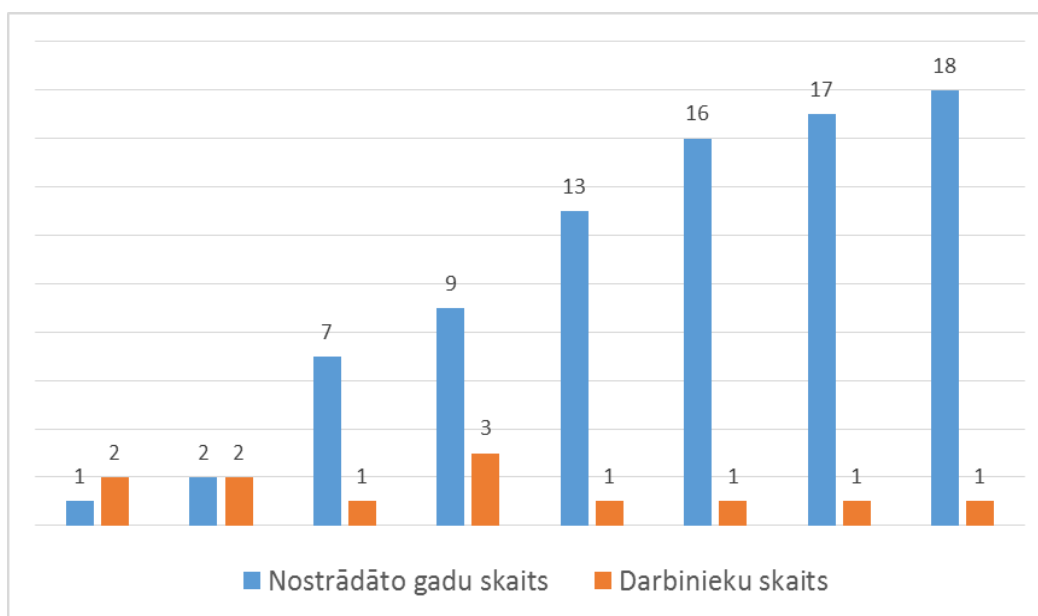
Centrālās vēlēšanu komisijas organizatorisko un tehnisko apkalpošanu 2014.gadā nodrošināja 47 līgumdarbinieki.

4.1. Amatpersonas/darbinieki

Amata vietu skaits	Amatpersonu/darbinieku skaits	Amata nosaukums
9	9	Centrālās vēlēšanu komisijas locekļi
1	1	Finanšu nodaļas vadītājs
1	1	Juridiskās nodaļas vadītājs
1	1	Informācijas nodaļas vadītājs
1	1	Lietvedības nodaļas vadītājs
1	1	vecākais grāmatvedis - ekonomists
1	1	juriskonsults
1	1	vecākais speciālists sadarbībai ar ārvalstu vēlēšanu institūcijām
2	2	vecākais lietvedis

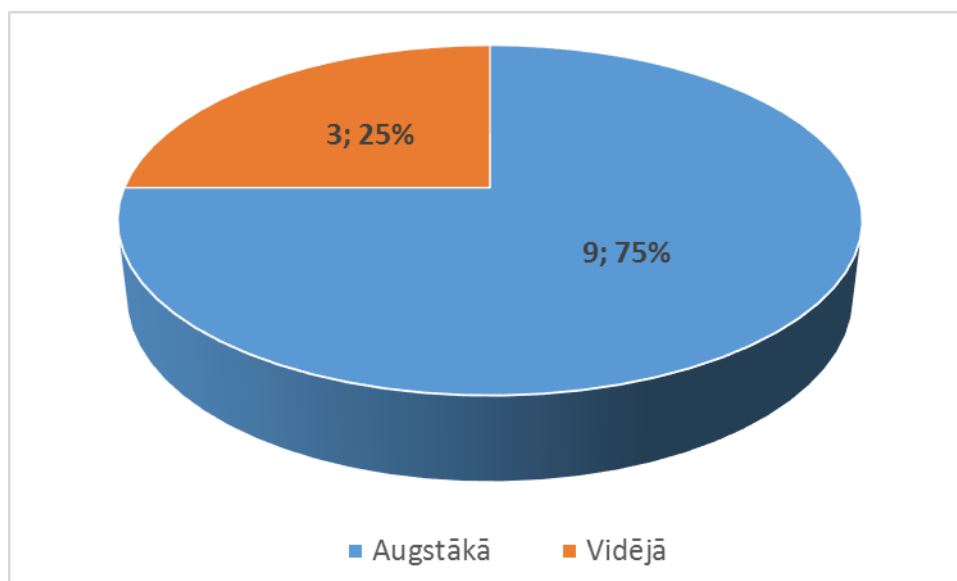
2	2	informācijas tehnoloģiju speciālists
1	1	apkopējs

4.2. Darbinieku nostrādāto gadu skaits Centrālajā vēlēšanu komisijā*

* Izņemot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus.

4.3. Darbinieku izglītība*

* Izņemot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus.

5. SADARBĪBA AR SABIEDRĪBU

5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai

Sabiedrības informēšanas pasākumus Centrālā vēlēšanu komisija īsteno atbilstoši likuma „Par Centrālo vēlēšanu komisiju” 6.panta 7.² daļai, kas nosaka, ka viens no Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumiem ir informēt sabiedrību par vēlēšanu un tautas nobalsošanas un likumu ierosināšanas kārtību.

2014.gadā galvenās Centrālās vēlēšanu komisijas prioritātes darbā ar sabiedrību bija:

- 1) sabiedrisko attiecību un reklāmas aktivitāšu īstenošana, sagatavojot 2014.gada 24.maija Eiropas Parlamenta vēlēšanas;
- 2) sabiedrības informēšana par Eiropas Parlamenta vēlēšanu kārtību, norisi un rezultātiem;
- 3) sabiedrisko attiecību un reklāmas aktivitāšu īstenošana, sagatavojot 12.Saeimas vēlēšanas;
- 4) sabiedrības informēšana par 12.Saeimas vēlēšanu kārtību, norisi un rezultātiem;

2014.gadā Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļa sagatavoja un plašsaziņas līdzekļiem izsūtīja 61 ziņu preseī par nozīmīgākajiem Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumiem, Eiropas Parlamenta un Saeimas vēlēšanu nosacījumiem, šo vēlēšanu rezultātiem, kā arī citiem notikumiem, kas saistīti ar Centrālās vēlēšanu komisijas darbu. Pirmo reizi par Eiropas Parlamenta un Saeimas vēlēšanu sagatavošanu Centrālā vēlēšanu komisija informēja arī tviterī.

Plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem bija iespēja piedalīties Centrālās vēlēšanu komisijas sēdēs, kuras bija atklātas un par kurām informācija bija pieejama Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē.

2014.gadā notika arī trīs preses konferences par Eiropas Parlamenta vēlēšanu jautājumiem un trīs preses konferences par 12.Saeimas vēlēšanu jautājumiem. Divas preses konferences tika rīkotas sadarbībā ar Eiropas Parlamenta Informācijas biroju, savukārt 2014.gada septembrī notika kopīga Centrālās vēlēšanu komisijas un Ārlietu ministrijas preses konference, kurā žurnālisti tika informēti par balsošanas kārtību Saeimas vēlēšanās Latvijā un ārvalstīs. Vēlēšanu norisei un balsu skaitīšanai plašsaziņas līdzekļu pārstāvji varēja sekot līdzi arī vēlēšanu iecirkņos.

Ņemot vērā to, ka 2014.gadā Latvijā notika divas nacionālas nozīmes vēlēšanas, plašsaziņas līdzekļos un interneta portālos tika publicēts rekordliels informācijas apjoms - gandrīz tūkstotis rakstu par Centrālās vēlēšanu komisijas darbu vai jomām, kas ietilpst vēlēšanu komisijas kompetencē. Centrālās vēlēšanu komisijas darbība, pieņemtie lēmumi, amatpersonu viedokļi un komentāri tika atspoguļoti arī ziņu aģentūru LETA un BNS publikācijās, kurās paustā informācija bieži tika pārpublicēta interneta portālos, pārraidīta radio un televīziju ziņu pārraidēs. 2014.gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji sniedza vairāk nekā divsimt interviju plašsaziņas līdzekļiem, bet Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļa sagatavoja vairāk nekā 90 atbilžu uz tiešiem mediju informācijas pieprasījumiem.

Papildus darbam ar plašsaziņas līdzekļiem 2014.gadā tika īstenoti arī citi pasākumi vēlētāju informēšanai un izglītošanai par Eiropas Parlamenta un Saeimas vēlēšanu kārtību. Plašs uzziņas materiāls tika sagatavots un publicēts Centrālās vēlēšanu

komisijas tīmekļa vietnē www.cvk.lv, kur tika izveidotas sadaļas “Eiropas Parlamenta vēlēšanas 2014” un “12.Saeimas vēlēšanas”. Šajās sadaļās bija pieejama visa aktuālākā informācija par vēlēšanu sagatavošanu, balsošanas nosacījumiem un Centrālās vēlēšanu komisijas īstenotajiem projektiem vēlētājiem.

Vienlaikus Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļa sadarbībā ar SIA “SOAAR” nodrošināja to, ka komisijas tīmekļa vietnē tika publicēti deputātu kandidātu saraksti, priekšvēlēšanu programmas, ziņas par kandidātiem un statistika. Turklāt šī informācija visiem interesentiem bija pieejama uzreiz pēc katra kandidātu saraksta iesniegšanas Centrālajā vēlēšanu komisijā.

Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kurās vēlētāju uzskaitē tiek lietots Vēlētāju reģistrs, vēlētājiem tika nodrošināta iespēja pieslēgties Vēlētāju reģistram un noskaidrot savu vēlēšanu iecirkni, kurā jābalso vēlēšanās. Šo pakalpojumu nodrošināja Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, un tas bija pieejams gan pārvaldes tīmekļa vietnē, gan Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā.

Gan Eiropas Parlamenta vēlēšanu dienā, gan Saeimas vēlēšanu dienā Centrālā vēlēšanu komisija apkopoja un mājaslapā ievietoja ziņas par vēlētāju aktivitāti. Pirms vēlēšanu dienas mājaslapā tika publicētas ziņas par vēlētāju aktivitāti iepriekšējās balsošanas dienās Eiropas Parlamenta vēlēšanās un balsi glabāšanā nodevušo vēlētāju skaits Saeimas vēlēšanās.

Saeimas vēlēšanu naktī Centrālā vēlēšanu komisija savā tīmekļa vietnē publicēja provizoriskos vēlēšanu rezultātus iecirkņos, novados un vēlēšanu apgabalos. Pirmo reizi Saeimas vēlēšanu vēsturē Centrālā vēlēšanu komisija nodrošināja to, ka vēlēšanu naktī tika publiskotas arī par kandidātiem nodotās balsis katrā vēlēšanu iecirknī.

Tāpat Centrālā vēlēšanu komisija apkopoja un tīmeklī publicēja arī Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultātus iecirkņos, novados un valstī kopā. Tomēr, publiskojot šo vēlēšanu rezultātus, Centrālajai vēlēšanu komisijai bija jāievēro nosacījums, kas paredz darīt zināmus vēlēšanu rezultātus ne ātrāk kā ir noslēgusies balsošana visās ES dalībvalstīs. Ņemot vērā, ka lielākajā daļā Eiropas Savienības dalībvalstu Eiropas Parlamenta vēlēšanu diena bija svētdien, Centrālā vēlēšanu komisija Latvijas Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultātus savā tīmekļa vietnē publicēja svētdienas, 25.maija, vēlā vakarā.

Gatavojoties Eiropas Parlamenta un Saeimas vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja vairākus projektus dažādām vēlētāju grupām. Pirms Saeimas vēlēšanām vēlētājiem ar uztveres traucējumiem tika sagatavots buklets vieglajā valodā „12.Saeimas vēlēšanas”, informatīvā lapa vieglajā valodā par iespējām pieteikt balsošanu dzīvesvietā, kā arī sadaļa “Viegli lasīt” Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē. Informatīvā lapa par balsošanas iespēju vēlētāja dzīvesvietā tika izdota arī pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām.

Vājredzīgu un neredzīgu vēlētāju informēšanai audio formātā tika ieskaņoti gan Eiropas Parlamenta, gan 12.Saeimas deputātu kandidātu saraksti un priekšvēlēšanu programmas. Šie ieraksti bija pieejami Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē un Latvijas Neredzīgo biedrības bibliotēkā. Savukārt vēlētāju ar dzirdes traucējumiem vajadzībām latviešu nedzirdīgo zīmju valodā tika pārtulkotas gan Eiropas Parlamenta, gan 12.Saeimas kandidātu sarakstu priekšvēlēšanu programmas. Arī šī informācija pirms vēlēšanām bija pieejama Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā internetā.

Ar republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju atbalstu Centrālā vēlēšanu komisija apzināja un izveidoja vēlētājiem ar kustību traucējumiem pieejamo vēlēšanu iecirkņu sarakstu. Vēlētāji šo iecirkņu adreses varēja uzzināt Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē vai zvanot uz Centrālās vēlēšanu komisijas uzziņu tālruni. No kopējā iecirkņu skaita Latvijā vēlētājiem ar kustību traucējumiem 2014.gada vēlēšanās bija pieejama vairāk nekā puse jeb 53 procenti vēlēšanu iecirkņu. Salīdzinot ar 2010.gada Saeimas vēlēšanām, kad vēlētājiem ar kustību traucējumiem bija pieejams 41 procents vēlēšanu iecirkņu, secināms, ka situācija ar iecirkņu pieejamību Latvijā pamazām uzlabojas. Sekmēt iecirkņu pieejamību iecerēts arī 2015.gadā, turpinot īstenot projektu par vēlēšanu tiesību realizēšanu personām ar invaliditāti, par kuru vairāk rakstīts šī pārskata 2.5.punktā.

Pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām un Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja arī sociālās reklāmas kampaņas plašsaziņas līdzekļos, kuru laikā informēja vēlētājus par būtiskākajiem vēlēšanu nosacījumiem. Eiropas Parlamenta vēlēšanām tika izgatavoti četri televīzijas klipī, četri radio džingli un divi interneta baneri. Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija sagatavoja četrus televīzijas klipus, četrus radio džinglus un piecus interneta banerus.

Informatīvo materiālu tēmas Eiropas Parlamenta vēlēšanās bija – “Paziņojumi vēlētājiem”, “Balsošanas kārtība”, “Balsošanas kārtība mājās”, “Iecirkņa maiņa”, “Balsošanas kārtība ārvalstīs”. Savukārt pirms Saeimas vēlēšanām izplatīto informatīvo materiālu tēmas bija – “Balsošanas kārtība”, “Balsošanas kārtība mājās”, “Balsošanas dokumenti”, “Balss nodošana glabāšanā”, “Balsošanas kārtība ārvalstīs”.

Reklāmas klipī tika pārraidīti nacionālajos televīzijas kanālos – LTV1, LTV7, LNT, TV5, TV3, TV6 un Latvijas Radio, kā arī publicēti interneta portālos *Delfi.lv*, *Apollo.lv*, *Inbox.lv*.

Gan Eiropas Parlamenta vēlēšanām, gan Saeimas vēlēšanām tika sagatavoti trīs plakāti. Tie informēja par vēlēšanu dienu un iecirkņu darba laikiem, balsošanas kārtību iecirknī un to, kā pareizi izdarāmas atzīmes vēlēšanu zīmēs.

Lai sniegtu uzziņas par vēlēšanu iecirkņu adresēm un darba laiku un atbildētu uz vēlētāju jautājumiem par vēlēšanu kārtību, no 2014.gada 10.marta līdz 25.maijam Eiropas Parlamenta vēlēšanās un no 2014.gada 4.septembra līdz 5.oktobrim 12.Saeimas vēlēšanās darbojās Centrālās vēlēšanu komisijas uzziņu tālrunis. Uzziņu tālruņa pakalpojumu Centrālā vēlēšanu komisija nodrošināja sadarbībā ar uzņēmumu “Lattelecom”. Eiropas Parlamenta vēlēšanās uz tālruni tika saņemti 10024 zvani, bet Saeimas vēlēšanās – 5929 zvani. Eiropas Parlamenta vēlēšanās tālruņa operatori sniedza uzziņas no Vēlētāju reģistra, bet Saeimas vēlēšanās palīdzēja vēlētājiem noskaidrot balsošanai tuvāko vēlēšanu iecirkni.

Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija izgatavoja arī elektronisku vēlēšanu iecirkņu karti, kas bija pieejama Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā.

Gatavojoties vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija sarīkoja arī vairākus mācību seminārus pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju amatpersonām. Pavisam notika 58 semināri Rīgā, republikas pilsētās un novadu centros. Semināros pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju amatpersonas apguva

tiesību aktos iekļautās prasības balsošanas organizēšanai vēlēšanu iecirkņos un svarīgākos balsu skaitīšanas nosacījumus. Vienlaikus pirms katrām vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija rīkoja semināru deputātu kandidātu sarakstu pārstāvjiem, kurā iepazīstināja ar galvenajiem kandidātu sarakstu sagatavošanas un iesniegšanas nosacījumiem.

Pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām un Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja arī projektu brīvprātīgajiem vēlēšanu novērotājiem. Projekta mērķauditorija bija Latvijas iedzīvotāji vecumā no 16 gadiem. Par brīvprātīgo novērotāju vēlēšanu iecirknī varēja kļūt tie iedzīvotāji, kuri Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā apguva interaktīvu mācību kursu par attiecīgo vēlēšanu kārtību un aizpildīja brīvprātīgā novērotāja reģistrācijas anketu. Iepazīties ar mācību kursu varēja arī partiju un partiju apvienību vēlēšanu novērotāji, vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļi, kā arī citi interesenti.

Vēl vienu projektu jauniešiem vecumā no 16 līdz 25 gadiem Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja sadarbībā ar portālu *Prakse.lv*. Šī projekta ietvaros jauniešiem tika nodrošināta iespēja iziet praksi kādā no Eiropas Parlamenta vai Saeimas vēlēšanu iecirkņiem. Prakses laikā jaunieši varēja iepazīties gan ar vēlēšanu iecirkņa komisijas darbu vēlēšanu sagatavošanā, gan ar komisijas locekļu pienākumiem balsošanas dienā un piedalīties balsu skaitīšanā.

Dalībai šajā projektā Eiropas Parlamenta vēlēšanās pieteicās 32 jaunieši un 12.Saeimas vēlēšanās – 36 jaunieši, no kuriem praksi izgāja attiecīgi 29 un 25 jaunieši. Praksi vēlēšanu iecirknī projekta dalībnieki novērtēja kā interesantu un noderīgu pieredzi un atzina, ka Centrālajai vēlēšanu komisijai nepieciešams īstenot šādu projektu arī turpmāk. Turklāt divas trešdaļas jeb 63 procenti prakses dalībnieku norādīja, ka pēc iepazīšanās ar darbu vēlēšanu iecirknī nākotnē būtu gatavi strādāt vēlēšanu iecirkņa komisijā.

5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai

2014.gadā sabiedrības viedokļa izzināšanai Centrālā vēlēšanu komisija organizēja trīs socioloģiskās aptaujas. 2014.gada jūnijā tika īstenota vēlēšanu aptauja par Eiropas Parlamenta vēlēšanu pieredzi, 2014.gada septembrī Centrālā vēlēšanu komisija aptaujā apzināja vēlēšanu attieksmi pret balsu nodošanu glabāšanā, bet 2014.gada septembrī tika veikta vēlēšanu aptauja par 12.Saeimas vēlēšanu pieredzi. Visas socioloģiskās aptaujas 2014.gadā Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja sadarbībā ar tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centru „SKDS”.

5.2.1. Vēlēšanu attieksmju pētījums 2014. Eiropas Parlamenta vēlēšanas

2014.gada jūnija aptaujā vēlēšanu attieksmiem tika uzdoti jautājumi, kas saistīti ar 2014.gada maijā Latvijā notikušo Eiropas Parlamenta vēlēšanu pieredzi. Vēlēšanu attieksmiem tika vaicāts, vai viņi piedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, lūgts raksturot galvenos iemeslus, kāpēc viņi piedalījās vai nepiedalījās vēlēšanās, ar kādām problēmām, kas saistītas ar iecirkņa darbu, viņi saskārās balsošanas laikā, kā arī tika skaidrots, vai vēlēšanu attieksmi pirms vēlēšanām bija pamanījuši Centrālās vēlēšanu komisijas reklāmu medijos.

Pēcvēlēšanu aptaujā 47,4 procenti Latvijas pilsoņu norādīja, ka piedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, bet, to, ka vēlēšanās nepiedalījās, atzina 52,6 procenti aptaujāto. To, ka piedalījās vēlēšanās, biežāk nekā caurmērā norādīja aptaujātie, kuri vecāki par 54

gadiem, iedzīvotāji ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā nodarbinātie, respondenti ar vidējiem un augstākiem ienākumiem, kā arī Rīgā dzīvojošie. Savukārt to, ka nav piedalījušies vēlēšanās, biežāk nekā caurmērā atzina vīrieši, aptaujātie vecumā līdz 44 gadiem, respondenti ar pamata vai vidējo izglītību, nestrādājošie, respondenti ar zemiem ienākumiem, Kurzemē un Zemgalē dzīvojošie, kā arī respondenti, kuri dzīvo Latvijas pilsētās un laukos.

Vēlētāju aktivitāte Eiropas parlamenta vēlēšanās

"Vai Jūs piedalījāties Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kas notika šī gada 24.maijā?"

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=836

Aptaujā respondenti tika lūgti nosaukt arī galvenos iemeslus, kāpēc viņi piedalījās vai nepiedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Aptaujātie, kuri atzina, ka piedalījās vēlēšanās, to visbiežāk pamatoja ar pilsoņa pienākumu (46,5 procenti) un vēlmi atbalstīt noteiktu partiju, kandidātu (20,3 procenti). Tāpat respondenti šajā grupā norādīja, ka piedalījās vēlēšanās, jo cer uz labāku nākotni (7,8 procenti), gribēja paust savu viedokli (5,7 procenti) vai uzskatīja, ka, piedaloties vēlēšanās, kāda cita partija saņems mazāk vietu (5 procenti). Citi minētie iemesli dalībai vēlēšanās bija „vienmēr piedalos visās vēlēšanās” (4,7 procenti), „katrai balsij ir nozīme” (3,5 procenti), „piedalījās ģimenes locekļi, draugi” (1,8 procenti). Savukārt 1 procents vai mazāk respondentu minēja tādus iemeslus kā „tas bija nozīmīgs notikums Latvijai”, „jūtu atbildību par to, kas notiek Latvijā, esmu patriots”, „nebija nekādu īpašu iemeslu, brīva diena”, „tās bija pirmās vēlēšanas”.

Latvijas pilsoņi, kas vēlēšanās nepiedalījās, visbiežāk (16,5 procenti) norādīja, ka neredz jēgu piedalīties Eiropas Parlamenta vēlēšanās, pausts arī viedoklis, ka Latvijas pārstāvjiem nav nekādas ietekmes, tāpēc nav jēga iet balsot. Aptuveni desmitā daļa aptaujāto atbildēja, ka Eiropas Parlamenta vēlēšanās nepiedalījās, jo nezināja, par ko balsot, vai uzskatīja, ka nav neviena kandidāta vai politiskā spēka, kas būtu pieņemams, par ko varētu balsot (10,7 procenti), vai arī norādīja, ka vēlēšanās nepiedalījās aizņemtības vai darba dēļ (9 procenti).

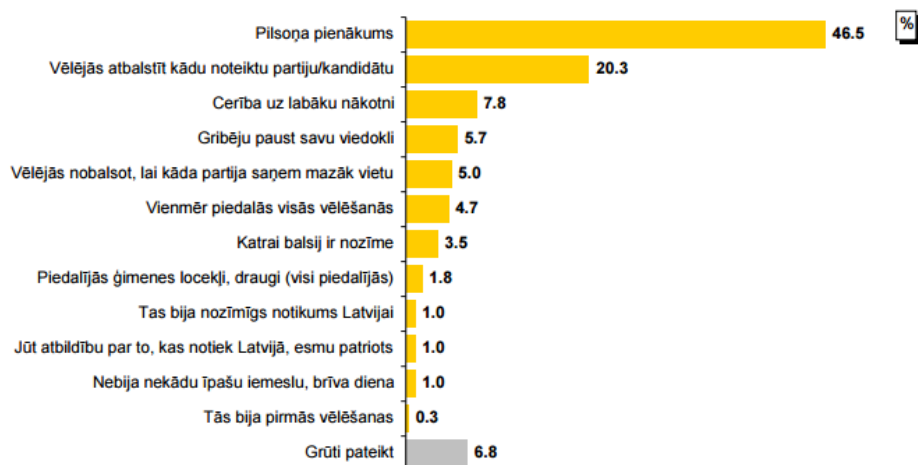
6,8 procenti aptaujāto minēja arī tādus iemeslus kā „neinteresē politika, Eiropas Savienība, Eiropas Parlaments, vienaldzīgi šie jautājumi un „nebiju dzīvesvietā”. Vēl starp iemesliem, kāpēc nepiedalījās vēlēšanās tika minēti „nebija laika piedalīties” (6,6 procenti), „veselības problēmas” (5,7 procenti), „vēlēšanu kārtības dēļ (nevar balsot citā iecirknī” (5,6 procenti), „atradās ārpus Latvijas” (5,4 procenti) vai vienkārši negribēja piedalīties vēlēšanās (5 procenti).

Citas atbildes šajā respondentu grupā bija arī „nav ticības, neuzticas nekam” (4,7 procenti), „nekas nebūs labāk” (4 procenti), „mana balss neko neietekmētu” (2,6

procenti), „nebija pases” (2 procenti), „aizmirs” (1,4 procenti), „netic vēlēšanu godīgumam” (0,9 procenti) u.tml.

Iemesli, kāpēc piedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās

"Lūdzu, raksturojiet, galvenos iemeslus, kāpēc Jūs piedalījāties šajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās!"

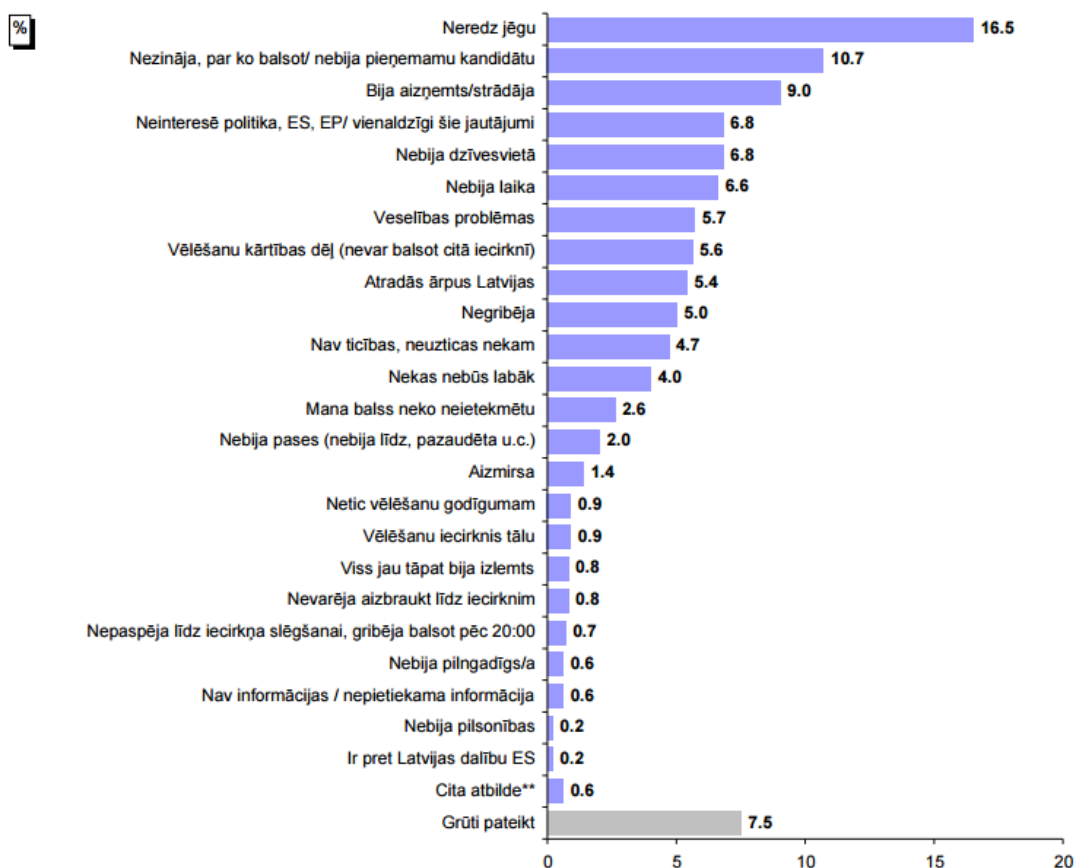

Bāze: LR pilsoņi, kuri piedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, n=401

*Tā kā respondenti varēja minēt vairāk nekā 1 atbilžu variantu, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Iemesli, kāpēc nepiedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās

"Lūdzu, raksturojiet, galvenos iemeslus, kāpēc Jūs nepiedalījāties šajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās!"

Bāze: LR pilsoņi, kuri nepiedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, n=435

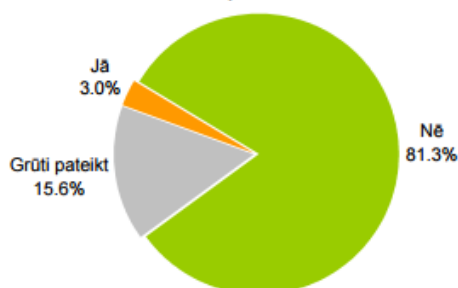
*Tā kā respondenti varēja minēt vairāk nekā 1 atbilžu variantu, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā "Cita atbilde" ietilpst: "1 reizi, kad bija vēlēšanas, manā vietā jau bija kāds novēlējies" (minēts 1 reizi); "jo pasē nelika zīmoņu. ja ir zīmoņš, tas kaut kur var noderēt" (minēts 1 reizi); "neatbalstu Eiropas Parlamentu" (minēts 1 reizi).

Aptaujā vēlētājiem tika uzdots arī jautājums, vai Eiropas Parlamenta vēlēšanās viņi saskārās ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu, kā arī lūdza raksturot pamanītās problēmas. Absolūtais vairākums aptaujāto (81,3 procenti) atzina, ka ar šādām problēmām nav saskārušies. To, ka saskārušies ar šādām problēmām, norādīja 3 procenti aptaujāto, bet 15,6 procenti atturējās atbildēt uz šo jautājumu („grūti pateikt”).

Jāatzīmē, ka no tiem balsstiesīgajiem, kuri piedalījās vēlēšanās, tikai 3,1 procenti bija saskārušies ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu. 95,5 procenti nebija ar tām saskārušies, bet 1,3 procenti aptaujāto šajā grupā izvēlējās atbildi „grūti pateikt”. Mazliet biežāk nekā caurmērā to, ka Eiropas Parlamenta vēlēšanās saskārās ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu, norādīja respondenti ar augstāko izglītību, aptaujātie ar augstiem ienākumiem un Rīgā dzīvojošie.

"Vai Eiropas Parlamenta vēlēšanās Jūs saskārties ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu?"

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=836

Respondentiem, kuri atbildēja, ka ir saskārušies ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņu darbu, lūdza raksturot, ar kādām problēmām viņi saskārās. Visbiežāk tika izteiktas pretenzijas pret vēlēšanu kārtību – cilvēkus neapmierināja tas, ka vēlēšanu dienā nevarēja izvēlēties sev ērtāko vēlēšanu iecirkni. Vairāki aptaujātie puda viedokli, ka iecirkņu darba laiks bija pārāk īss, un viņi būtu piedalījušies, ja vēlēšanu iecirkņi būtu strādājuši līdz pulksten 22.00, kā arī retākos gadījumos vēlētājiem nepatika, ka vienā ēkā ir divi iecirkņi, iecirknī nebija novērotāju, grūtības pārvietoties ar bērnu ratiņiem, nevarēja atrast iecirkni utml.

"Ja saskārties ar problēmām, lūdzu, miniet kādām?"

	Minēšanas biežums (skaits)
Nevarēja izvēlēties iecirkni, kur balsot	9
Pārāk īss darba laiks	3
Vienā ēkā divi iecirkņi	1
Vajadzēja katrā iecirknī novērotājus	1
Atzīmēšanās sarakstos alfabēta secībā	1
Slimnīcā nevarēju nobalsot	1
Neieradās mājās (bija pieteikts)	1
Nevarēju atrast iecirkni	1
Nedeva dāvanas	1
Nebija informācijas par iecirkņa maiņu	1
Nebija zīmogs pasē	1
Grūtības pārvietoties ar bērnu ratiņiem	1
Problēmas ar iepriekšējo balsošanu	1
Nav atbildes	3

Bāze: respondenti, kuri saskārās ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu, n=25

Pētījuma ietvaros balsstiesīgajiem aptaujas dalībniekiem lūdza atbildēt arī uz jautājumu „Vai pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām Jūs pamanījāt Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavoto reklāmu televīzijā, radio vai internetā par balsošanas kārtību?”. Respondentu atbildes liecina, ka Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavoto reklāmu televīzijā, radio vai

internetā par balsošanas kārtību kopumā pamanījuši 67,9 procenti Latvijas pilsoņu, tajā skaitā 19,7 procenti vismaz vienu reizi, bet 48,2 procenti – vairākas reizes. 25,8 procenti aptaujāto atzina, ka nav reklāmu redzējuši, bet 6,4 procenti atturējās atbildēt uz šo jautājumu (atbilde „grūti pateikt”).

Salīdzinot atbildes atkarībā no tā, vai respondenti piedalījās vai nepiedalījās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, jāsecina, ka reklāmas pamanīja lielākā daļa gan no tiem, kuri piedalījās vēlēšanās (74,1 procenti pamanīja, 22,6 procenti nepamanīja), gan arī no tiem, kuri nepiedalījās (62,3 procenti pamanīja, 28,6 procenti nepamanīja).

Biežāk nekā caurmērā to, ka ir pamanījuši Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavoto reklāmu par balsošanas kārtību, atzīmēja aptaujātie, kuriem ir vairāk nekā 54 gadi, publiskajā sektorā nodarbinātie, iedzīvotāji ar vidēji zemiem vai vidēji augstiem ienākumiem, Vidzemē un Zemgalē dzīvojošie, kā arī respondenti citās pilsētās (ne Rīgā). Savukārt atbildi „nē, neesmu to redzējis/dzirdējis” biežāk nekā caurmērā izvēlējās aptaujātie, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir krievu valoda, privātajā sektorā nodarbinātie, aptaujātie ar augstiem ienākumiem un Rīgā dzīvojošie.

"Val pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām Jūs pamanījat Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavoto reklāmu televīzijā, radio vai internetā par balsošanas kārtību?"

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=836

5.2.2. Balss glabāšanā 2014.

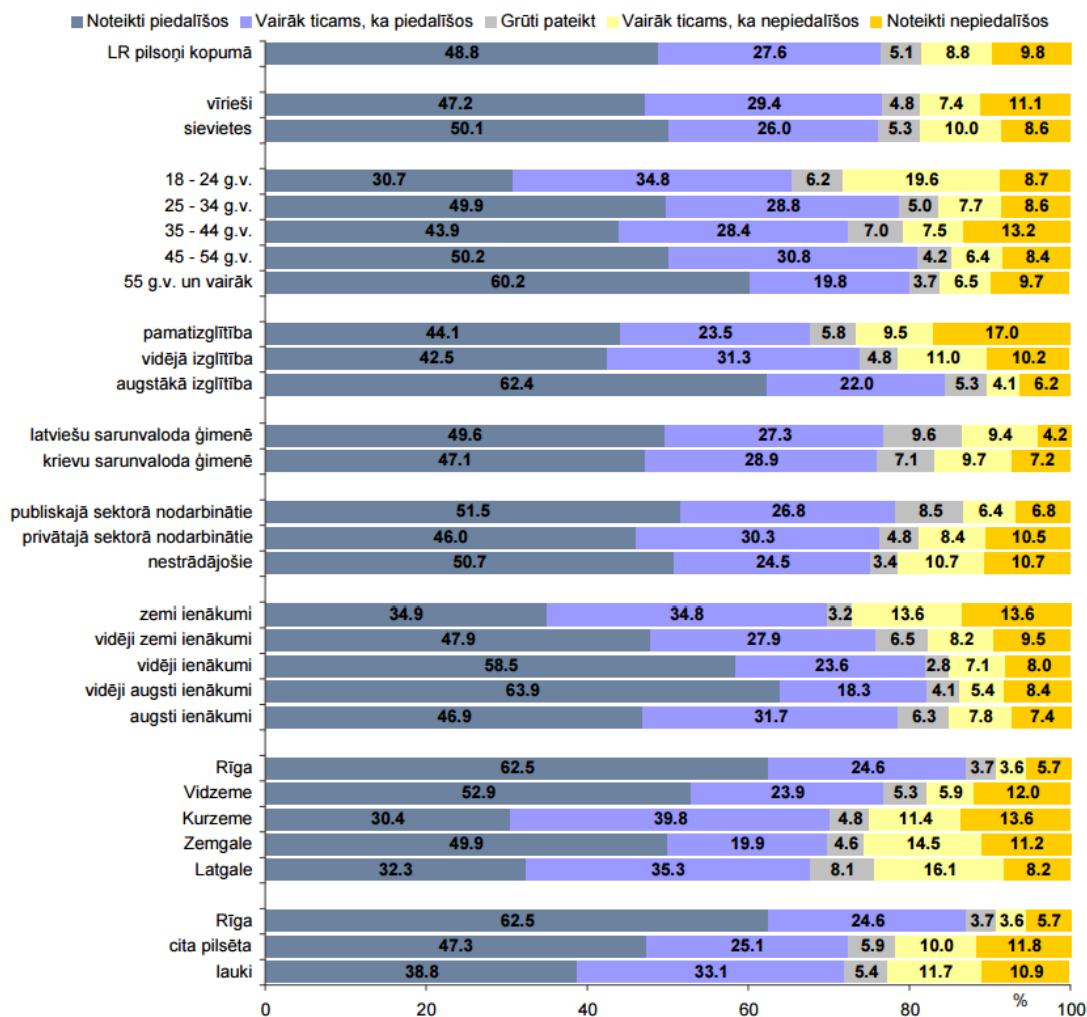
Gatavojoties 12.Saeimas vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija 2014.gada septembrī veica balsstiesīgo Latvijas pilsoņu aptauju, lai noskaidrotu, cik daudz vēlētāju plāno piedalīties vēlēšanās un kāda daļa aptaujāto plāno izmantot iespēju nodot balsi glabāšanā.

Tā kā balss nodošana glabāšanā Saeimas vēlēšanās tika īstenota pirmo reizi un nobalsot pirms vēlēšanu dienas bija iespējams 61 iecirknī 39 pašvaldībās, liela vēlētāju interese par šo balsošanas veidu ietekmētu vēlēšanu komisiju iespējas šo pakalpojumu nodrošināt un būtu nepieciešams paredzēt papildus resursus šo vēlētāju apkalpošanai.

Pētījums atklāja, ka septembrī 12.Saeimas vēlēšanās piedalīties plānoja 76,4 procenti aptaujāto. No tiem 48,8 procenti norādīja, ka vēlēšanās „noteikti piedalīsies”, bet 27,6 procenti atzina, ka „vairāk ticams, ka piedalīsies”. Savukārt 18,6 procenti norādīja, ka vēlēšanās piedalīties neplāno, tajā skaitā 8,8 procenti atbildēja, ka „vairāk ticams, ka nepiedalīsies”, bet 9,8 procenti – ka „noteikti nepiedalīsies”.

Analizējot sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka biežāk nekā caurmērā to, ka 12.Saeimas vēlēšanās „noteikti piedalīsies”, atzīmēja respondenti, kuriem ir 55 gadi un vairāk, aptaujātie ar augstāko izglītību, pētījuma dalībnieki ar vidējiem vai vidēji augstiem ienākumiem, kā arī Rīgā un Vidzemē dzīvojošie.

Sociāldemogrāfisko grupu atbilžu salīdzinājums

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 5.lpp.

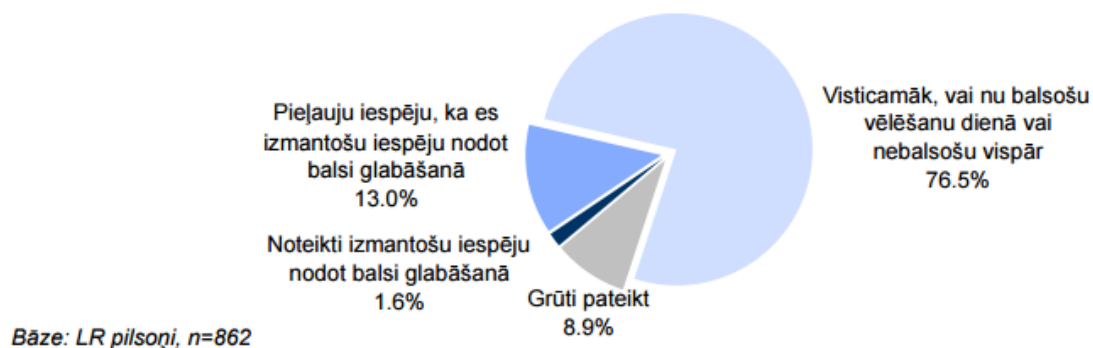
Pētījums arī atklāja, ka puse balsotāju jeb 51,7 procenti septembrī – mēnesi pirms vēlēšanām – bija informēti, ka Saeimas vēlēšanās drīkst balsot jebkurā iecirknī, bet 38,1 procents aptaujāto uzskatīja, ka arī Saeimas vēlēšanās jābalso tajā iecirknī, kas atbilst vēlētajai reģistrētajai dzīvesvietai.

To, ka iepriekšējās (2014.gada Eiropas Parlamenta vai 2013.gada pašvaldību) vēlēšanās ir izmantojuši iespēju balsot pirms vēlēšanu dienas, atzina 16,3 procenti aptaujāto. Savukārt lielākā daļa jeb 59,4 procenti aptaujāto norādīja, ka ir balsojuši vēlēšanu dienā. Vēl 20,8 procenti nebija piedalījušies ne iepriekšējās pašvaldību, ne Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Sociāldemogrāfisko grupu atbildes liecināja, ka biežāk nekā caurmērā iespēju nobalsot iepriekš izmantojuši respondenti, kuriem ir 45 gadi un vairāk, publiskajā sektorā nodarbinātie, aptaujātie ar vidēji zemiem vai vidēji augstiem ienākumiem, kā arī Vidzemē dzīvojošie.

Savukārt vaicāti par plāniem izmantot iespēju nodot balsi glabāšanā 12.Saeimas vēlēšanās, 1,6 procenti norādīja, ka noteikti izmantos šo iespēju, bet 13 procenti aptaujāto pieļāva, ka varētu izmantot šo iespēju. Savukārt vairākums (76,5 procenti) atbildēja, ka visticamāk balsos vēlēšanu dienā vai nebalsos vispār.

Biežāk nekā caurmērā izmantot iespēju nodot balsi glabāšanā („noteikti” izmantos šo iespēju vai „pieļauj tādu iespēju”) apsvēra respondenti ar augstāko izglītību, aptaujātie ar vidēji zemiem ienākumiem un Latgales iedzīvotāji. Tāpat arī respondenti, kuri norādīja, ka ir balsojuši pirms vēlēšanu dienas kādās no iepriekšējām vēlēšanām, biežāk minēja, ka apsver iespēju to darīt arī pirms 12.Saeimas vēlēšanām.

5.2.3. Vēlētāju attieksmju pētījums 2014. Saeimas vēlēšanas

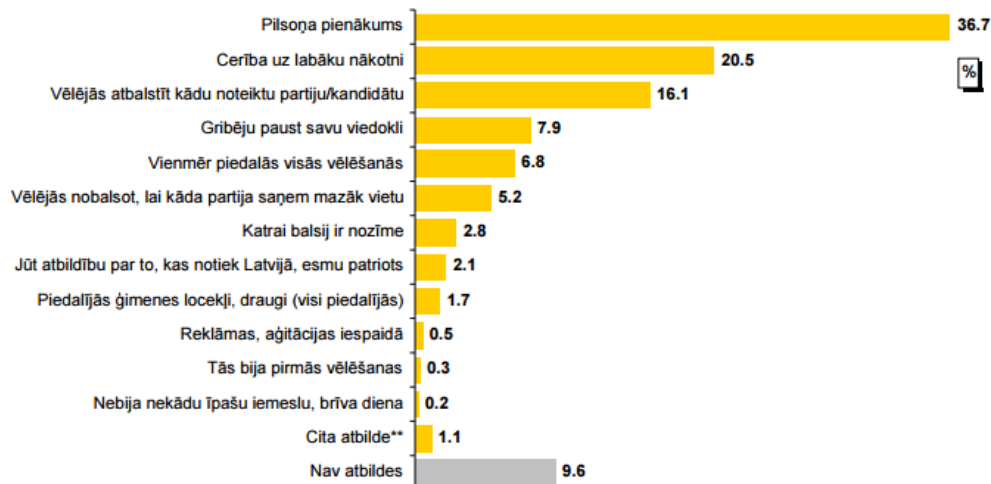
Arī pēc 12.Saeimas vēlēšanām 2014.gada oktobrī Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centru „SKDS” aptaujāja Latvijas iedzīvotājus, apzinot vēlētāju motivāciju piedalīties vai nepiedalīties 12.Saeimas vēlēšanās un skaidrojot citus vēlētāju viedokļus par 12.Saeimas vēlēšanām.

Pētījums atklāja, ka noteicošais iemesls dalībai Saeimas vēlēšanās, joprojām bija pilsoņa pienākums. To atzina 36,7 procenti aptaujāto. Vienlaikus, salīdzinot ar iepriekšējām Saeimas vēlēšanām, vēlētāju skaits, kuri atzina, ka piedalījušies vēlēšanās pilsoņa pienākuma dēļ, bija samazinājies vidēji par 10 procentiem. Pētījumā, kas tika veikts pēc 2011.gada ārkārtas Saeimas vēlēšanām, pilsoņa pienākumu kā motivāciju dalībai vēlēšanās, minēja 47,5 procenti vēlētāju.

Aplūkojot citus biežāk minētos iemeslus, kāpēc vēlētāji piedalījās 12.Saeimas vēlēšanās, tie ir *cerība uz labāku nākotni* (20,5 procenti), *vēlme atbalsīt noteiktu partiju/kandidātu* (16,1 procenti), *vēlme paust savu viedokli* (7,9 procenti), *vēlme nobalsot, lai kāda partija saņem mazāk vietu* (5,2 procenti). 6,8 procenti arī norādīja, ka piedalījās šajās vēlēšanās, jo vienmēr piedalās visās vēlēšanās.

Iemesli, kāpēc piedalījās 12.Saeimas vēlēšanās

"Lūdzu, raksturojiet, galvenos iemeslus, kāpēc Jūs piedalījāties šajās - 12.Saeimas vēlēšanās!"

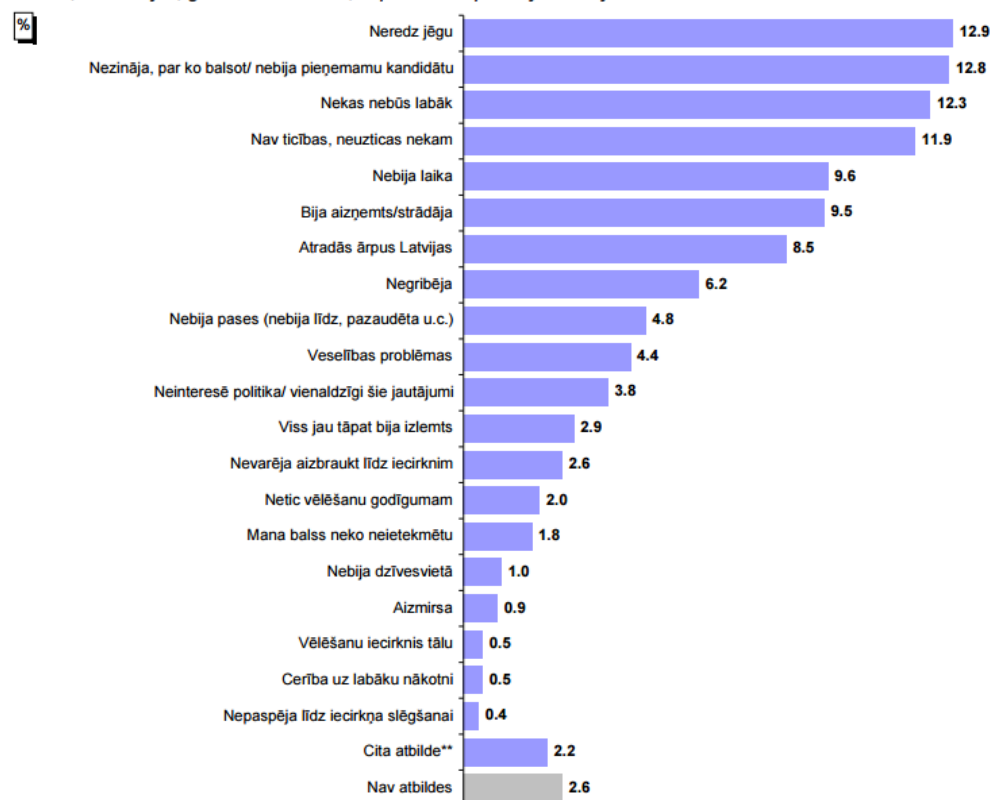
Bāze: LR pilsoņi, kuri piedalījās 12.Saeimas vēlēšanās, n=614

*Tā kā respondenti varēja nosaukt vairāk nekā 1 atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā "Cita atbilde" minēts: "tas ir tuvu mājām, nav tālu jāiet, dzīvoju blakus vēlēšanu iecirknim" (minēts 2 reizes); "biju priekšsēdētājs iecirknī, tāpēc arī balsoju" (minēts 1 reizi); "es izdomāju piedalīties vēlēšanās pēdējā brīdī, cerēju, ka varbūt šogad vēlēšanas būs godīgas" (minēts 1 reizi); "ja būtu zinājusi, ka atkal "Vienotība" būs pie varas, vispār nebūtu balsojusi, tāpat nekas nemainīsies" (minēts 1 reizi); "lai kāds cits manā vietā netiktu ierakstīts un lai mana balss netiktu nopirkta" (minēts 1 reizi); "saulainā dienā jāiziet tautās" (minēts 1 reizi).

Iemesli, kāpēc nepiedalījās 12.Saeimas vēlēšanās

"Lūdzu, raksturojiet, galvenos iemeslus, kāpēc Jūs nepiedalījāties šajās - 12.Saeimas vēlēšanās!"

Bāze: LR pilsoņi, kuri nepiedalījās 12.Saeimas vēlēšanās, n=209

*Tā kā respondenti varēja nosaukt vairāk nekā 1 atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā "Cita atbilde" minēts: "iešu, kad izaugs šitā paaudze, kas mācās" (minēts 1 reizi); "nelabi paliek no politiskām reklāmām" (minēts 1 reizi); "religijas iemeslu dēļ" (minēts 1 reizi); "slinkums bija pārrēģistrēties uz citu vēlēšanu iecirkni" (minēts 1 reizi); "tāpēc, ka man nepareizi aprēķināja pensiju" (minēts 1 reizi).

Starp biežākajiem iemesliem, kādēļ vēlētāji izvēlējās nepiedalīties 12.Saeimas vēlēšanās, tika minēti – *neredz jēgu dalībai vēlēšanās* (12,9 procenti), *nezināja, par ko balsot/ nebija pieņemamu kandidātu* (12,8 procenti), *piedaloties vēlēšanās, tāpat nekas nebūs labāk* (12,3 procenti), *nav ticības, neuzticas nekam* (11,9 procenti). Vēl 9,6 procenti aptaujāto norādīja, ka viņiem nebija laika piedalīties vēlēšanās. 9,5 procenti atzina, ka vēlēšanās nepiedalījās, jo *bija aizņemti vai strādāja*, bet 8,5 procenti vēlēšanās nepiedalījās, jo atradās ārpus Latvijas.

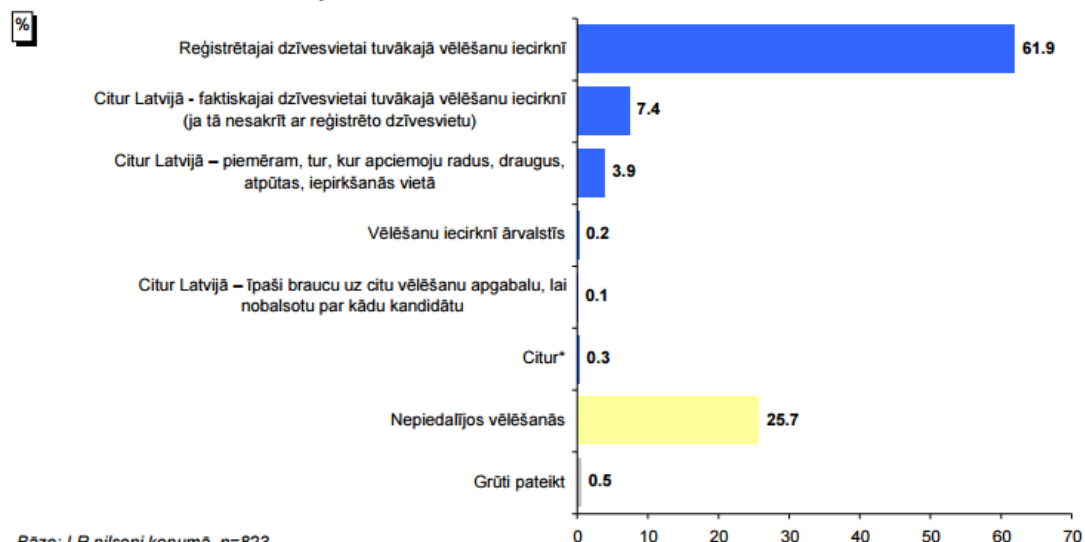
Salīdzinot ar iepriekšējām, 2011.gada ārkārtas Saeimas vēlēšanām, par desmit procentiem ir samazinājies to vēlētāju skaits, kuri kā iemeslu tam, kāpēc nepiedalās vēlēšanās, minēja to, ka neredz jēgu piedalīties vēlēšanās. 2011.gada aptaujā savu nepiedalīšanos vēlēšanās ar šo iemeslu pamatoja 23,3 procenti vēlētāju.

Kopumā pētījums atklāja, ka vēlētāji, kuri biežāk nekā caurmērā piedalījās 12.Saeimas vēlēšanās, bija vecuma grupā no 45 un vairāk gadiem, vēlētāji ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā nodarbinātie, Rīgā dzīvojošie un vēlētāji ar vidējiem vai vidēji augstiem ienākumiem.

Savukārt biežāk nekā caurmērā 12.Saeimas vēlēšanās nepiedalījās jaunieši vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem, vēlētāji ar pamatizglītību, privātajā sektorā strādājošie vai nestrādājošie, vēlētāji ar zemiem vai vidēji zemiem ienākumiem un vēlētāji lauku rajonos.

Aptauja arī atklāj, ka, lai gan Saeimas vēlēšanās ir iespēja balsot jebkurā vēlēšanu iecirknī, 2/3 jeb 61,9 procenti aptaujāto vēlēšanās piedalījās, balsošanai izvēloties reģistrētajai dzīvesvietai tuvāko vēlēšanu iecirkni. Faktiskajai dzīvesvietai tuvākajā iecirknī, ja tā nesakrīt ar reģistrēto dzīvesvietu, balsoja 7,4 procenti aptaujāto. Savukārt citā iecirknī, piemēram, tur, kur apciemoja radus, draugus, atpūtās vai iepirkās, balsoja 3,9 procenti vēlētāju. 0,2 procenti aptaujāto atzina, ka 12.Saeimas vēlēšanās balsoja kādā no ārvalstīs izveidotajiem iecirkņiem.

"Kurā vēlēšanu iecirknī Jūs balsojāt 12.Saeimas vēlēšanās?"

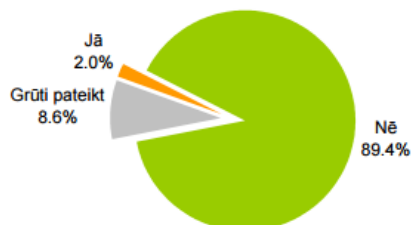

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=823

*Kategorijā "Citur" ietilpst: "darbavietā Rīgā" (minēts 1 reizi); "mājās" (minēts 1 reizi).

Aptaujas ietvaros respondentiem arī vaicāja, vai 12.Saeimas vēlēšanās viņi saskārās ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņu darbu. Absolūtais vairākums aptaujāto (89,4 procenti) atzina, ka ar šādām problēmām nav saskārušies. To, ka šādas problēmas bijušas, norādīja 2 procenti aptaujāto.

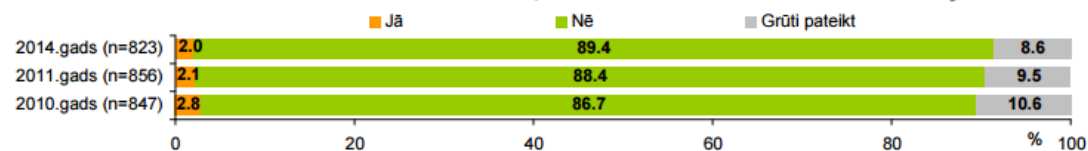
"Vai 12.Saeimas vēlēšanās Jūs saskārties ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu?"

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=823

2010., 2011. un 2014.gada aptauju datu salīdzinājums

"Vai 12./11./10. Saeimas vēlēšanās Jūs saskārties ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu?"

Bāzes: LR pilsoņi kopumā

Salīdzinot 2014.gada pētījuma rezultātus, piemēram, ar 2010.gada aptaujas datiem, jāsecina, ka to vēlētāju skaits, kuri saskārušies ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņu darbu, ir pat nedaudz samazinājies. 2010.gada pētījumā apstiprinoši uz šo jautājumu atbildēja 2,8 procenti aptaujāto.

Lūgti detalizētāk raksturot, ar kāda veida problēmām viņi bija saskārušies 12.Saeimas vēlēšanu iecirkņos, vēlētāji minēja problēmas ar balsošanu pirms vēlēšanām (balss nodošanu „glabāšanā”) (minēts 3 reizes), problēmas vēlēšanu iecirknī nokļūt cilvēkiem ar kustības traucējumiem vai ar bērnu ratiņiem (minēts 3 reizes), kā arī garas rindas (minēts 2 reizes).

Problēmas, ar kurām saskārās vēlēšanu iecirkņa darbā

"Ja saskārties ar kādām problēmām, lūdzu, raksturojiet, ar kādām?"

Minēšanas biežums (skaits)*

Problēmas ar balsošanu pirms vēlēšanām	3
Problēmas vēlēšanu iecirkņos nokļūt invalīdiem un ar bērnu ratiņiem	3
Gara rinda	2
Amsterdamā nebija vēlēšanu iecirknis	1
Bija konflikts krievu tautības cilvēkam (sieviete) ar latviešu tautības cilvēku (vīrietis), vīrietis ieraudzīja, par ko balso un piedāvāja braukt prom uz Krieviju	1
Kādreiz vēlēt varēja iet sestdien, svētdien, uz laukiem veciem cilvēkiem piebrauca klāt, tagad satiksme slikta, kam ziņot, ka esi slims, nav, ar ko lai nokļūstu vēlēšanu iecirknī, arī lielas ceļa izmaksas, samērojot ar pensiju	1
Nebija nodalītas kabīnes, komisijai bija iespēja visu redzēt	1
Nav atbildes	3

Bāze: LR pilsoņi, kuri 12. Saeimas vēlēšanās saskārās ar problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņa darbu, n=16

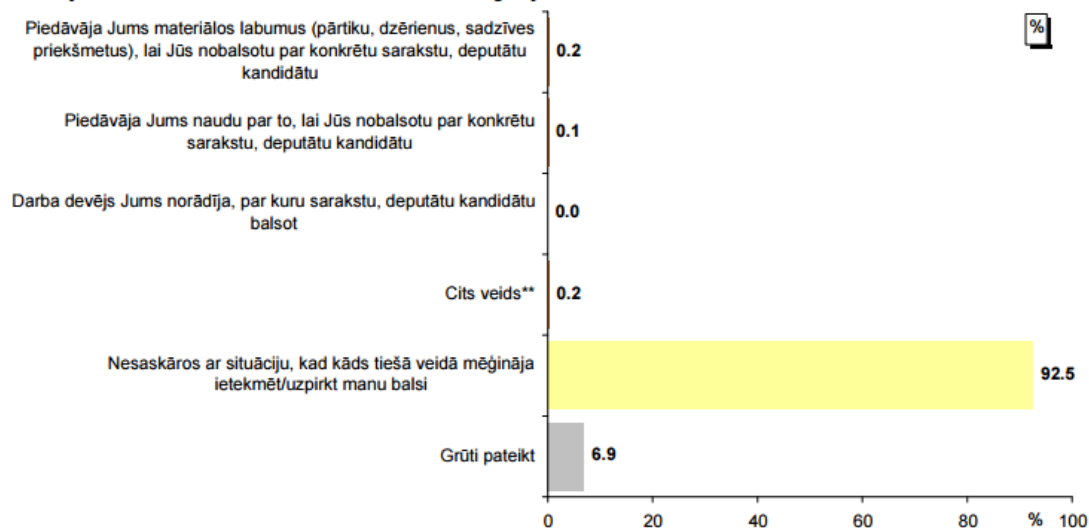
*Nelielā respondentu skaita dēļ tabulā attēlots nevis procentuālais īpatsvars, bet katru atbildi minējušo respondentu skaits

**Tā kā respondenti varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, atbilžu summa pārsniedz kopējo bāzi

Pētījuma ietvaros vēlētājiem arī tika vaicāts, vai 12.Saeimas vēlēšanās kāds tiešā veidā ir mēģinājis ietekmēt viņu izvēli. To, ka ar balss ietekmēšanu ir saskārušies, atzina mazāk nekā 1 procenti aptaujāto, bet absolūtais vairākums (93 procenti) aptaujāto atbildēja, ka ar šādu situāciju nav saskārušies. No respondentiem, kuri atbildēja, ka ir saskārušies ar tiešu mēģinājumu ietekmēt viņu izvēli vēlēšanās, 0,2 procenti atzina, ka viņiem ir

piedāvāti materiālie labumi, ja nobalsos par konkrētu sarakstu vai deputātu kandidāt, bet 0,1 procents teica, ka viņu balsi ir mēģināts nopirkt par naudu.

"Vai šajās Saeimas vēlēšanās kāds tiešā veidā mēģināja ietekmēt Jūsu izvēli?"

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=823

*Tā kā respondenti varēja atzīmēt vairāk nekā 1 atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

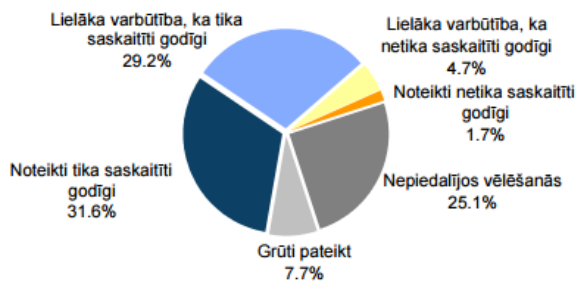
**Kategorijā "Cits veids" ietilpst: "draugi piespieda" (minēts 1 reizi); "vecāki pierunāja" (minēts 1 reizi).

Vienlaikus Centrālā vēlēšanu komisija pētījumā vēlējās arī noskaidrot, vai vēletāji uzskata, ka tajā iecirknī, kurā viņi balsoja 12.Saeimas vēlēšanās, vēlēšanu rezultāti tikai saskaitīti godīgi.

No visiem aptaujātajiem 2/3 jeb 61 procents atbildēja, ka viņu izvēlētajā iecirknī rezultāti "noteikti tika saskaitīti godīgi" (31,6 procenti) un "lielāka varbūtība, ka tika saskaitīti godīgi" (29,2 procenti). Pretēju viedokli, ka rezultāti „noteikti netika saskaitīti godīgi” un „lielāka varbūtība, ka netika saskaitīti godīgi” pauda 6,4 procenti aptaujāto, tajā skaitā 1,7 procenti atzīmēja atbildi „noteikti netika saskaitīti godīgi”.

Jāmin, ka katrs ceturtais respondents (25,1 procents) atbildēja, ka vēlēšanās nepiedalījās, bet 8 procenti aptaujāto atturējās sniegt konkrētu atbildi uz šo jautājumu.

"Vai uzskatāt, ka vēlēšanu rezultāti vēlēšanu iecirknī, kurā balsojāt 12.Saeimas vēlēšanās, tika saskaitīti godīgi?"

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=823

Raksturojot vēletāju atbildes dažādos vēlēšanu apgabalos, jāsecina, ka visbiežāk bažas par to, ka vēlēšanu rezultāti nav saskaitīti godīgi, pauda vēletāji Rīgā (9 procenti), Vidzemē (8 procenti) un Latgalē (6 procenti).

Biežāk nekā caurmērā viedokli, ka vēlēšanu iecirknī, kurā viņi balsoja, rezultāti netika saskaitīti godīgi puda aptaujātie ar krievu sarunvalodu ģimenē. Savukārt balsu skaitīšanas rezultātus par godīgiem biežāk nekā caurmērā atzina aptaujātie vecumā no 45 un vairāk gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, pētījuma dalībnieki, kuri ģimenē galvenokārt sarunājas latviešu valodā, publiskajā sektorā nodarbinātie, kā arī iedzīvotāji ar vidējiem vai vidēji augstiem ienākumiem.

Visbeidzot šajā aptaujā Centrālā vēlēšanu komisija skaidroja arī to, vai vēlētāji ir pamanījuši komisijas sagatavoto reklāmu televīzijā, radio un internetā par balsošanas kārtību.

No visiem aptaujātajiem 2/3 jeb 71 procents norādīja, ka šo informāciju ir pamanījuši. 51 procents atzina, ka reklāmu redzējuši/dzirdējuši vairākkārt, bet 19,6 procenti - ka šo reklāmu pamanījuši vismaz vienu reizi. 22 procenti aptaujāto atzina, ka šo reklāmu nav redzējuši/dzirdējuši. Vēl 8 procentiem aptaujāto bija grūti pateikt, vai viņi ir pamanījuši Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavoto reklāmu par balsošanas kārtību.

"Vai pirms 12.Saeimas vēlēšanām Jūs pamanījāt Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavoto reklāmu televīzijā, radio vai internetā par balsošanas kārtību?"

Bāze: LR pilsoņi kopumā, n=823

Analizējot sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka biežāk nekā caurmērā vienu vai vairākas reizes Centrālās vēlēšanu komisijas reklāmu bija pamanījuši respondenti vecumā no 55 un vairāk gadiem, publiskajā sektorā strādājošie, aptaujātie ar vidējiem vai vidēji augstiem ienākumiem, Zemgalē dzīvojošie, kā arī tie aptaujas dalībnieki, kuri norādīja, ka vēlēšanās ir piedalījušies.

Ar visiem Centrālās vēlēšanu komisijas 2014.gadā veiktajiem pētījumiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē www.cvk.lv sadaļā "Pētījumi".

6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM

6.1. 2015. gada prioritātes

2015.gada 1.janvārī ir stājušies spēkā grozījumi likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, kas paredz, ka turpmāk parakstu vākšanai par vēlētāju rosinātiem likumprojektiem, grozījumiem Satversmē vai Saeimas atsaukšanu jānotiek vienā kārtā.

Jaunā parakstu vākšanas kārtība nosaka, ka parakstīties par likumprojekta ierosināšanu vai Saeimas atsaukšanu vēlētāji var pašvaldību dzīvesvietas deklarēšanas vietās, bāriņtiesās, kuras veic notariālas darbības, novados pie pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītājiem un pie zvērinātiem notāriem. Ja tiek nodrošināta parakstītāju identifikācija un fizisko personu datu aizsardzība, parakstus var vākt arī elektroniski, izmantojot vienoto valsts un pašvaldību pakalpojumu portālu www.latvija.lv vai citu tiešsaistes sistēmu, kuru iniciatīvas grupa izvēlas šim nolūkam. Drošības un tehniskās prasības, kuras ievēro, ja parakstu vākšanai izmanto vienoto valsts un pašvaldību pakalpojumu portālu vai citu tiešsaistes sistēmu, kā arī institūciju, kura izvērtē parakstu vākšanai izmantotās tiešsaistes sistēmas atbilstību Ministru kabineta noteiktajām drošības un tehniskajām prasībām, nosaka Ministru kabinets.

Par likumdošanas iniciatīvām vai tautas nobalsošanas ierosināšanu par Saeimas atsaukšanu vēlētāji var parakstīties 12 mēnešu laikā no iniciatīvas grupas reģistrēšanas Centrālajā vēlēšanu komisijā. Iniciatīvas grupai paraksti jāiesniedz Centrālajā vēlēšanu komisijā, kurai jāpārbauda, vai parakstījušās personas ir vēlētāji, un jāsaskaista paraksti. Ja parakstītāju skaits ir ne mazāk kā viena desmitā daļa no balsstiesīgo Latvijas pilsoņu skaita, likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts iesniedzams izskatīšanai Saeimā vai sarīkojama tautas nobalsošana par Saeimas atsaukšanu.

Ņemot vērā, ka, parakstu vākšanai noslēdzoties, Centrālajai vēlēšanu komisijai saprātīgā termiņā ir jāvar pārliecināties par ievērojama vēlētāju skaita tiesībām parakstīt likumdošanas iniciatīvu vai tautas nobalsošanas ierosinājumu par Saeimas atsaukšanu, viena no galvenajām Centrālās vēlēšanu komisijas prioritātēm 2015.gadā būs vienotas Parakstu vākšanas sistēmas izstrāde vēlētāju parakstu uzskaitēi. Iecerēts, ka šī sistēma būs pieejama visiem parakstu apliecinātājiem pašvaldībās un zvērinātiem notāriem.

Papildus 2014.gada 12.augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.471”Parakstu vākšanas tiešsaistes sistēmu drošības un tehniskās prasības” paredz, ka parakstu vākšanas tiešsaistes sistēmai jānodrošina iespēja likumprojekta, Satversmes grozījumu projekta vai tautas nobalsošanas par Saeimas atsaukšanu ierosinājumu parakstīt ar drošu elektronisko parakstu.

Centrālās vēlēšanu komisijas ieskatā šī Ministru kabineta noteikumos iekļautā prasība neatbilst likumdevēju iecerei, kas bija ļaut vēlētājiem parakstīties tiešsaistē ne tikai ar drošu elektronisko parakstu, bet arī izmantojot internetbanku autentifikāciju.

Tādējādi viena no Centrālās vēlēšanu komisijas prioritātēm 2015.gadā būs, sadarbojoties ar parakstu vākšanas tiešsaistē nodrošināšanā iesaistītajām institūcijām – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Valsts Reģionālās attīstības aģentūru, Latvijas Valsts radio un televīzijas centru, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi, panākt grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr.471, un dot iespēju vēlētājiem piedalīties

parakstu vākšanā tiešsaistē izmantojot ne tikai drošu elektronisko parakstu, bet arī internetbanku autentifikāciju.

2015.gada 4.maijā beidzas termiņš, kad jaunievēlētajai 12.Saeimai atbilstoši likumam "Par Centrālo vēlēšanu komisiju" bija jāizveido Centrālā vēlēšanu komisija nākamajam četru gadu termiņam. Tādējādi viena no 2015.gada prioritātēm bija arī Centrālās vēlēšanu komisijas izveidoja. 12.Saeima jauno Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju un septiņus locekļus Saeima amatā apstiprināja 2015.gada 12.martā. Šajā dienā tika sasaukta arī pirmā jaunievēlētās komisijas sēde, kurā komisijas locekļi aizklātā balsojumā no sava vidus ievēlēja Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja vietnieku un sekretāru.

2015.gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji turpinās piedalīties Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas un Juridiskās komisijas sēdēs, konsultējot likumdevēju jautājumos, kas skar vēlēšanu likumdošanas pilnveidošanu. Viens no svarīgākajiem jautājumiem, kuram jārod risinājums līdz 2018.gada Saeimas vēlēšanām, ir, kā nodrošināt to vēlētāju, kuru rīcībā ir personas apliecība, bet nav derīgas pases, dalību Saeimas vēlēšanās. Šo jautājumu nevar atrisināt bez Saeimas deputātu līdzdalības, tāpēc 2015.gadā Centrālās vēlēšanu komisijas vadība iecerējusi tikties ar visām 12.Saeimā pārstāvētajām frakcijām, lai laikus pievērstu likumdevēja uzmanību šim jautājumam un kopīgi meklētu risinājumu.

2015.gadā Centrālā vēlēšanu komisija turpinās arī projektu vēlēšanu iecirkņu pieejamības veicināšanai, kas tika aizsākts 2014.gadā un kura ietvaros paredzēts apsekot visus Latvijas vēlēšanu iecirkņus un izvērtēt to pieejamību vēlētājiem ar kustību traucējumiem, gados veciem cilvēkiem un jaunajām ģimenēm ar maziem bērniem.

2015.gadā Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte būs arī starptautiskā sadarbība. Šis Centrālās vēlēšanu komisijas darbības virziens ietver dalību Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) projektos un pasākumos, pieredzes apmaiņu ar Eiropas valstu vēlēšanu iestādēm un starptautiskām vēlēšanu organizācijām, kā arī attīstības palīdzības sniegšanu brīvu un godīgu vēlēšanu rīkošanā jaunattīstības un pārejas valstīm, īpašu uzmanību pievēršot tādām valstīm kā Armēnija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Gruzija, Kazahstāna, Kirgizstāna, Moldova, Ukraina un Uzbekistāna.

6.2. Starptautiskie projekti 2015. gadā

Februāris

- Dalība starptautiskajā konferencē "Vēlēšanu administrēšana: reģionālie izaicinājumi un gūtā mācība" Kijevā, Ukrainā.
- CVK priekšsēdētāja dalība Ukrainas Centrālās vēlēšanu komisijas un Starptautiskā Vēlēšanu sistēmu fonda (IFES) rīkotajās mācībās Ukrainas Centrālās vēlēšanu komisijas Mācību centra darbiniekiem.
- Dalība Piektajā ikgadējā starptautiskajā vēlēšanu administratoru sanāksmē "Iekļaujošas vēlēšanas" Batumi, Gruzijā.

Marts

- Pašvaldību vēlēšanu novērošana Lietuvā.

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Igaunijā.
- Dalība ACEEEO Izpildpadomes sēdē.
- Prezidenta vēlēšanu novērošana Uzbekistānā.
- Dalība Eiropas Padomes Venēcijas komisijas organizētajā 12. Eiropas vēlēšanu administratoru konferencē “Neitralitātes, neatkarības un caurspīdīguma nodrošināšana vēlēšanās: Vēlēšanu administrēšanas iestāžu loma”, Briselē, Beļģijā.

Aprīlis

- Prezidenta vēlēšanu novērošana Kazahstānā.

Maijs

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Lielbritānijā.

Jūnijs

- Dalība Eiropas Komisijas Ģenerālsekretariāta rīkotāja sanāksmē Eiropas pilsoņu iniciatīvu jautājumos Briselē, Beļģijā.
- Pašvaldību vēlēšanu novērošana Moldovā.
- Pašvaldību vēlēšanu novērošana Albānijā.

Augusts

- Dalība Pasaules vēlēšanu organizāciju asociācijas (*Association of World Election Bodies (A-WEB)*) Otrajā ģenerālajā Asamblejā un starptautiskajā konferencē “Vēlēšanu organizāciju lomas un izaicinājumi, nodrošinot vēlēšanu godīgumu” Puntakanā, Dominikānas Republikā.

Septembris

- Dalība ACEEEO Ģenerālajā asamblejā un 24. ikgadējā konferencē Kišiņevā, Moldovā.

Oktobris

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Kirgizstānā.
- Prezidenta vēlēšanu novērošana Baltkrievijā.
- Pašvaldību vēlēšanu novērošanā Ukrainā.
- Parlamenta vēlēšanu novērošana Polijā.

Novembris

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Azerbaidžānā.
- Parlamenta vēlēšanu novērošana Horvātijā.
- Dalība Igaunijas Nacionālās vēlēšanu komisijas rīkotajā seminārā Tartu, Igaunijā par interneta balsošanas attīstību.